

UNGDOMSSTYRELSEN
www.ungdomsstyrelsen.se

BILDEN AV FRITIDSGÅRDAR OCH ANDRA MÖTESPLATSER FÖR UNGDOMAR

Mediebild

av fritidsgårdar *och*
andra mötesplatser
för UNGDOMAR

Innehålls- och diskursanalys av svensk press 1995–2008

Ungdomsstyrelsen

är en myndighet som tar fram kunskap om ungas levnadsvillkor.
Vi ger stöd till föreningsliv och kommuner samt till internationellt samarbete.

© Ungdomsstyrelsen 2008

projektledare Torgny Sandgren • *text* Simon Lindgren och Ragnar Lundström • *språkgranskning* Emma Welander och Ingrid Bohlin
grafisk form Cristián Serrano • *foto* Cristián Serrano • *tryck* EO Grafiska AB
distribution Ungdomsstyrelsen, Box 17801, 118 94 Stockholm • *lfn* 08-566 219 00, *fax* 08-566 219 98
e-post: info@ungdomsstyrelsen.se • *webbplats*: www.ungdomsstyrelsen.se

Förord

Fritidsgårdar och andra mötesplatser har stor betydelse för ungas kultur- och fritidsaktiviteter. De kan också stödja unga i ett socialt utanförskap. Vilken roll fritidsgårdarna ska spela har därför varit en central fråga för kommuner och organisationer som arbetar med ungdomsverksamhet.

Verksamheterna har varit föremål för diskussion under en längre tid. Hur ska uppdraget se ut? Vilka ingår i målgruppen? Påverkar fritidsgårdarna de unga i en positiv eller negativ riktning? Vilka utmaningar står gårdarna inför?

Både politiken och vår privata uppfattning om fritidsgårdarna påverkas av bilden som presenteras i medierna. Därför är det också viktigt att vi reflekterar över den. Vilken bild är det som presenteras? Och inte minst: Vem kommer till tals i debatten?

På uppdrag av Ungdomsstyrelsen har Simon Lindgren och Ragnar Lundström, som är verksamma som sociologer vid Umeå universitet genomfört en omfattande studie av hur fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga skildras i medierna. Nära 15 000 artiklar i nio tidningar har analyserats. Det är både morgon- och kvällstidningar, storstads- och landsortspress samt fördelat över hela landet mellan 1995 och 2008. De resultat och perspektiv som presenteras i rapporten står de själva för.

Ungdomsstyrelsen har fått i uppdrag av regeringen att genomföra en satsning på förebyggande och främjande ungdomsverksamhet för unga i riskmiljöer samt drogfria mötesplatser. Med en ökad kunskap om ungas situation och förståelse för hur det offentliga samtalet kring ungdomsverksamhet gestaltas stärks förutsättningarna för ett framgångsrikt ungdomsarbete. Vi hoppas att den här rapporten ska vara till nytta för kommuner och organisationer som arbetar med att utveckla mötesplatser för unga.

Per Nilsson
generaldirektör, Ungdomsstyrelsen

Innehåll

SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER

INLEDNING

MÖTESPLATSERNAS UTRYMME I PRESSEN

VAR OCH HUR BESKRIVS MÖTESPLATSERNA?

MÖTESPLATSER FÖR UNGA SOM TEMA I
POLITISK DEBATT OCH BEVAKNING

MÖTESPLATSER FÖR UNGA SOM
TEMA INOM KULTURJOURNALISTIKEN

REPORTAGE OM AKTIVITETER OCH VERKSAMHETER

REFERENSER

NOTER

Sammanfattning

Hur har fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga skildrats i svensk dagspress från 1995 och framåt? Vi har kartlagt det offentliga samtalet med hjälp av en innehållsanalytisk och diskursanalytisk metod.

I vilken omfattning har fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga behandlats i dagspressen och hur har detta förändrats över tid?

- Antalet publicerade artiklar per år om mötesplatser för unga i de studerade tidningarna är förhållandevis konstant under den kartlagda perioden 1995–2007.
- I den mån det finns skillnader i antalet publicerade artiklar följer majoriteten av tidningarna till stor del varandra.
- Den uppmärksamhet som kvällstidningarna ägnar åt fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga tycks variera något mer under perioden än motsvarande uppmärksamhet i morgontidningarna. Det kan dock förklaras av att fritidsgårdar aktualiserats i relation till olyckor och våldsbrott och att det är dessa händelser, snarare än gårdarna som sådana, som intresserat kvällspressen.
- En jämförelse med ett strategiskt urval av andra typer av nyheter visar att mötesplatser för unga är av lågt till medelhögt nyhetsvärde. De diskuteras ungefär hälften så ofta som frågan om bidragsfusk.

I vilka sammanhang har fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga synliggjorts i dagspressen?

- Huvuddelen, 65 procent, av omnämningarna av mötesplatser för unga sker inom genren lokalnyheter.
- Generellt är frågan om fritidsgårdar och liknande mötesplatser konstruerad som en lokal fråga. I medierna framstår frågan som nedprioriterad på riksnivå.
- Omkring 15 procent av mediasamtalet om mötesplatser för unga har en tydlig politisk karaktär, men fritidsgårdar och liknande ingår i större utsträckning som del i miljöbeskrivningar i nyhetstexter som har andra huvudteman.

Det pressinnehåll som faktiskt har fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga som sitt huvudtema visar att:

- Två tredjedelar av de artiklar som faktiskt handlar om mötesplatser för unga hör hemma inom politisk debatt och bevakning, en fjärdedel inom kulturjournalistik och en tiondel inom verksamhetsreportage.

I den fortsatta kvantitativa och kvalitativa analysen har vi kunnat konstatera att:

- I de politiskt orienterade texterna återfinns ytterst sällan beskrivningar av konkreta verksamheter, utan fritidsgårdar förekommer snarare som exempel eller argument. Antingen framställs de som patentröslösningar på problem eller så anförs deras nedmontering som orsak till samma problem.
- I materialet saknas huvudsakligen framställningar av fritidsgården som en i sig betydelsefull och formerande arena för kulturella verksamheter i en bredare bemärkelse. Det förefaller snarare som att fritidsgårdar betraktas som passiva rum som vissa specifika kulturyttringar ibland tar i besittning. Detta är anmärkningsvärt, inte minst mot bakgrund av den tydlighet med vilken vissa etablerade, såväl som nyare, kulturformer framställs som mycket centrala dimensioner av fritidsgårdarnas verksamhet. För att närmare analysera och värdera detta förhållande krävs dock ytterligare forskningsinsatser.
- Ingen aktör tycks ha företrädare framför någon annan när det gäller utrymme i mediedebatten.
- I de sammanhang då fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga görs till en politisk fråga så sker det oftast i relation till storstads- och förortsmiljöer. Särskilt diskuteras ”invandrarfrågan”, och då genom att situationen bland förortsungdomar generellt – och invandrarungdomar specifikt – är särskilt problematisk. Även här framställs nedskärningar i relation till fritidsgårdar som en betydande orsak.

- I mediebilderna av fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga finns en klyfta mellan debatterande texter (i vilka beskrivningar av faktisk verksamhet lyser med sin frånvaro) och sådana texter där faktisk verksamhet beskrivs (i vilka den politiska dimensionen tenderar att saknas).
- Bortsett från detta sätts mötesplatsfrågan förvånande sällan i samband med potentiellt svaga grupper av unga.
- Mediebilderna av mötesplatsernas brukare innehåller lika delar pojkar och flickor.
- Inom kulturjournalistiken – där temat musik (i första hand punk) är särskilt centralt i de sammanhang som fritidsgårdar och liknande mötesplatser behandlas – finns tendenser till en romantisering.
- I kulturjournalistiska beskrivningar sätts fritidsgårdar ofta i samband med socialdemokratin och folkhemstanken.
- Den romantisering och politisering som påtalats i de två föregående punkterna kan eventuellt leda till att fritidsgårdsverksamhet stämplas som mossig eller ensidig.
- Särskilt påtagligt i de artiklar som rapporterar om konkreta verksamheter är, vid sidan av det förväntade musiktemat, temat LAN (stora sammankomster där unga kopplar ihop sina datorer i nätverk). Den här rapporteringen är påfallande positiv och respektfull, och nätverksspelande får i pressen ofta agera symbol för, eller exempel på, framtidens ungdomsverksamhet.

Slutsatser

1. Mötesplatser för unga är en relativt lågprioriterad, men ändå ständigt närvarande, nyhet.

2. Mötesplatser för unga är främst en lokal fråga i pressen.

3. Artiklar som har mötesplatser för unga som sitt huvudämne hittas i störst utsträckning inom politisk debatt och bevakning, men förekommer också inom kulturjournalistik och i verksamhetsreportage.

a. Inom den politiska diskursen används fritidsgårdar och liknande mötesplatser dels som patentröskningar på vissa sociala problem, dels hänvisas ofta till nedskärningar inom fritidssektorn i orsaksanalyser rörande samma typ av problem.

b. Inom kulturdiskursen sker en slags romantisering av ett svunnet Fritidsgårdsverige, som delvis kan verka positivt men som också leder till en risk för att fritidsgårdar stämplas som mossiga eller passé.

c. Inom verksamhetsdiskursen framträder musik och musicerande som en tongivande traditionell ungdomsverksamhet, medan datorspelande – särskilt LAN-träffar och nätverksspelande – i positiva termer utmålas som exempel på framtidens ungdomsverksamhet.

Avslutningsvis kan vi konstatera att kompletterande forskning vore önskvärd. Framför allt behövs en närmare granskning av hur de olika diskurser som vi identifierat i denna rapport utvecklats över tid. Det vore också intressant att studera förändringar i hur olika aktörer kommer till tals under olika tidsperioder och vilka eventuella konsekvenser det får för hur fritidsgårdarnas begränsningar och möjligheter definieras. Vidare behövs mer detaljerad kunskap om hur mötesplatsernas målgrupper och verksamhetsområden identifierats i medierna över tid.

För det första gäller det relationen mellan talet om fritidsgårdar och diskussioner om förortsmiljöer och unga som har invandrarbakgrund, för det andra hur nya kulturformer, som exempelvis LAN, positioneras i förhållande till den etablerade verksamheten.

OWN MEDIA
BUILDERS

Inledning

Den forskning som gjorts i Sverige om fritidsgårdar och liknande mötesplatser för unga är inte särskilt omfattande. Vid sidan av litteratur som främst är av utvärderande karaktär (se t.ex. Elofsson 2000, 1997, Gustafsson & Lundgren 1966, Håden & Larsson 2002), är huvuddelen relaterad till debatten om fritidsgårdar ska uppfattas som ett medel för att införliva marginaliserade och socialt utsatta unga i samhället, eller om de ska vara platser som gynnar positiv individuell utveckling oavsett deltagarnas bakgrund (jämför med Ungdomsstyrelsen 2008, s.8). Bland studier relaterade till den frågan märks till exempel *Vad ska vi ha gårdarna till?* (Ekman & Sarnecki 1978) och *Fritidsgården – dess besökare och framtid* (Blomdahl, Claeson & Borgelin 1989). Det kanske starkaste bidraget, ur ett akademiskt perspektiv, är den idéhistoriska studien *Staten och ungdomens fritid* (Olson 1992). I en antologi som tar temperaturen på fritidsgårdsfrågan i dag identifierar Ungdomsstyrelsen fem utvecklingsområden (Ungdomsstyrelsen 2008, s.272):

- systematiskt kvalitetsarbete om uppdrag, mål, målgrupp och uppföljning
- kunskap om breddad roll för mötesplatser
- kunskap om äldre ungdomars fritidsbehov och besök på mötesplatser
- kunskap om olika professioners arbetsätt
- forskning och utveckling av det främjande arbets- och förhållningssättet.

Vid sidan av detta krävs också ytterligare kunskap som rör det offentliga samtalet om ungas mötesplatser. I denna studie analyseras därför hur fritidsgårdar (och andra mötesplatser för unga) har skildrats i svensk dagspress från 1995 och framåt.

För att studera samtalet eller samhällsdebatten om ett givet fenomen (exempelvis fritidsgårdar), är mediematerial (exempelvis press-texter) en mycket väl lämpad källa till information. I dag har medierna en central roll för människors orientering i olika samhällsfrågor (Beck 1992, Giddens 2001), vidare har de stor betydelse för gemene mans möjligheter att dels bilda sig egna uppfattningar i olika frågor, dels ta del av expertbedömningar och få kunskap om skilda politiska ståndpunkter (Sjölander 2004). Journalistiken och medielogiken påverkar det politiska arbetet (Berglez & Amnå 1999) och det är svårt att föreställa sig genomgripande samhällsförändringar utan (mass-)kommunikation. Därför är massmedierna som arena och aktör viktiga att undersöka (Asp 1986). Mediediskursen har social betydelse (Fairclough 1995) och i slutänden demokratiska effekter.

Rapporten anlägger ett socialkonstruktionistiskt perspektiv på medierna (se t.ex. Burr 2003). Det innebär att massmedierna tillhandahåller en symbolmiljö där den sociala världen konstrueras enligt vissa mönster (diskurser). Vi utgår från ett så kallat diskursanalytiskt perspektiv, vilket innebär ett antagande om att det sätt som man talar och tänker omkring ungas mötesplatser inte bara är språk eller neutral kommunikation.

Snarare är samhällsdebatten om fritidsgårdar och liknande platser en betydande del i den konkreta verkligheten. Talet eller debatten återspeglar och bidrar till att forma ungdomsmiljöernas realitet. En mer utvecklad diskussion av ett sådant synsätt tillämpat på ungdomsfrågor tas upp i avhandlingen *Modernitetens markörer* (Lindgren 2002).

Diskurser är centrala för hur människor gör tolkningar och handlar i relation till olika företeelser. Inom diskursanalysen växlar man mellan att analysera enskilda texter och att identifiera överordnade strukturerande mönster som påverkar de enskilda texternas utformning (Fairclough 2001, s. 124).

Urval och frågeställningar

Den här rapporten syftar till att få ökad kännedom om hur fritidsgårdar (och andra mötesplatser för unga) skildras i svensk dagspress. Tidsmässigt, och även i viss mån för valet av specifika tidningar, sätts gränsen för materialet av olika tidningars tillgänglighet i fulltextdatabaserna *Presstext* och *Mediearkivet*. Startdatum för studien är den 1 januari 1995, trots att tre av de utvalda tidningarna inte är tillgängliga förrän senare.

De tidningar som ingår i studien är:

- *Aftonbladet* (tillgänglig i *Mediearkivet* från och med 1995-01-01)
- *Dagens Nyheter* (tillgänglig i *Presstext* från och med 1995-01-01)
- *Expressen* (tillgänglig i *Presstext* från och med 1995-01-01)

- *Göteborgs-Posten* (tillgänglig i *Mediearkivet* från och med 1995-01-01)

- *Nerikes Allehanda* (tillgänglig i *Mediearkivet* från och med 1997-01-03)

- *Svenska Dagbladet* (tillgänglig i *Mediearkivet* från och med 1995-01-01)

- *Sydsvenskan* (tillgänglig i *Mediearkivet* från och med 2000-01-01)

- *Västerbottens-Kuriren* (tillgänglig i *Mediearkivet* från och med 1995-01-01)

- *Östersunds-Posten* (tillgänglig i *Mediearkivet* från och med 1998-01-10)

Urvalet är således spritt över morgon- och kvällstidningar, samt fördelat över hela landet mellan storstads- och landsortspress. Slutdatum för de kvantitativa analyserna är 2007-12-31, medan de kvalitativa analyserna baseras på material som samlats in fram till 2008-09-01. De frågeställningar som ingår i uppdraget, och som också delvis fått styra rapportens upplägg, är följande:

Frekvens/utveckling

I vilken omfattning har fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga behandlats i dagspressen och hur har detta förändrats över tid?

Aktualisering

I vilka sammanhang har fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga synliggjorts i dagspressen?

Analysen i relation till den ovanstående frågan om aktualisering ledde, som vi kommer att se, fram till insikten om att det främst

är inom tre typer av nyhetstexter som diskurs-analytiskt intressant material relaterat till fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga förekommer. Det är:

- Politisk debatt/bevakning
- Kulturjournalistik
- Verksamhetsreportage

Enligt uppdraget ska också följande frågor tas med i rapporten:

a. Aktörer

Vilka är det som kommer till tals i frågan?

b. Målgrupp

Vilka beskrivs som mötesplatsernas målgrupp?

c. Uppdrag

Vilka problem eller utmaningar förväntas mötesplatserna lösa eller möta?

d. Verksamhet

Finns det några särskilda aktiviteter och verksamheter som lyfts fram?

e. Attityd

Framställs mötesplatserna positivt eller negativt?

Tabell 1. Antal artiklar i olika tidningar som identifierats, 1995–2007

	-95	-96	-97	-98	-99	-00	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	Totalt
Aftonbladet	58	56	39	86	103	77	119	67	35	38	30	43	96	
Expressen	76	62	56	61	104	60	62	37	42	31	31	21	30	
Svenska Dagbladet	121	76	71	55	56	52	45	37	33	42	41	47	76	
Dagens Nyheter	96	72	81	78	94	95	96	95	66	99	92	60	86	
Göteborgs-Posten	317	323	266	298	338	372	297	290	214	217	195	235	238	
Sydsvenskan						335	319	308	308	275	288	300	295	
Nerikes Allehanda			123	225	295	346	409	380	365	439	304	392	257	
Västerbottens-Kuriren	84	81	84	70	9	129	70	32	37	51	61	48	52	
Östersunds-Posten				40	127	48	84	72	76	108	81	71	93	
Totalt	752	670	720	913	1126	1514	1501	1318	1176	1300	1123	1217	1223	14 553

De här frågorna ställs i relation till rapportens olika teman. I kapitlet som handlar om politisk debatt och bevakning, aktualiseras främst frågorna a, b och c. I kapitlet som handlar om kulturjournalistik tas huvudsakligen frågorna b, c och d upp. Kapitlet om verksamhetsreportage, fokuserar på a, c och d. Fråga e – om huruvida mötesplatserna framställs på ett positivt eller negativt sätt – hanteras genomgående.

Material och metod

Med tanke på urvalet av tidningar – nio stycken under en tolvårsperiod – är det ett relativt stort empiriskt material som studien baseras på. Datainsamlingen, kodningen, bearbetningen och analysen av detta har således varit ett omfattande arbete. Som illustreras i tabell 1 handlar det om närmare femtontusen artiklar. De samlades in från de ovan nämnda databaserna med hjälp av en söksträng baserad på ord som ingick i uppdraget. De önskade orden var fritidsgård, mötesplats för unga, ungdomens hus, träffpunkt för ungdomar, ungdomsgård, öppen fritidsverksamhet och öppen ungdomsverksamhet. Den tillämpade söksträngen kom, i tekniska termer, att bli:

fritidsgård* OR, mötesplats för ung* OR, ungdomens hus OR, träffpunkt för ung* OR, ungdomsgård* OR, öpp* fritidsverksamhet* OR, öpp* ungdomsverksamhet*. Tydligare definitioner av de här begreppen finns i en text som publicerats av Ungdomsstyrelsen tidigare (Ungdomsstyrelsen 2008, s.10).

Materialet har analyserats genom en kombination av olika metoder. Den första är en så kallad innehållsanalys av det totala textinnehållet. Den innehållsanalytiska metoden är väl lämpad – inte minst med det datorunderstöd som den har haft i denna studie – för

systematiska genomgångar av stora textmängder (Berelson 1952, Bergström & Boréus 2005, Holsti 1969, Krippendorff 1980). Den går ut på att, via någon specifik fråga (i detta fall frågan om hur fritidsgårdar och mötesplatser för unga konstrueras), registrera "the cultural temperature of society", eller som statsvetarna Bergström och Boréus formulerar det: "att följa den 'sociala väderleken'". Innehållsanalysen kan alltså användas för att mäta det kulturella klimatet i en given fråga – det vill säga för att kartlägga diskursen om mötesplatser för unga i allmänna termer. Innehållsanalysen har gjorts med hjälp av textanalysprogrammet *Bibexcel*. Med hjälp av nätverksanalys av samförekomster av begrepp har programvaran *Pajek* använts för att skapa schematiska översiktsskildringar över mediediskursen om fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga.

Den översiktsskildring som blev resultatet av innehållsanalysen har gett kunskap om mönster – typiseringar och förhållningssätt – som med fördel kunnat analyseras vidare kvalitativt. Här arbetade vi med analysprogrammet *NVivo*. För att få en bild av hur fritidsgårdar och liknande mötesplatser framställdes – vilka betydelser och konnotationer som förknippas med dem – kodades utvalda delar av materialet med utgångspunkt i den induktivt orienterade "constant comparative technique" (Wimmer & Dominick 2003, s.86). De kvalitativa delarna av empirin gick igenom stycke för stycke, samtidigt som bärande och/eller återkommande teman knöts till så kallade fria noder i *NVivo*. De är en form av preliminära koder, utan teoretiskt definierade relationer till varandra, som skapas löpande under kodningsarbetets gång. Som ett nästa steg fördes de samman i så

kallade trädnode som representerar grupper av koder ordnade i en struktur bestående av huvud- och underkategorier. Det här innebar en rörelse från de provisoriska kategorierna, i vilken fria noder ständigt jämförs med trädnodernas etablerade 'grenar', som resulterar i att den begreppsliga strukturen gradvis omförhandlas och förfinas. Den här processen handlar med andra ord inte bara om att städa upp i empirin, utan är en analys i sig själv – allteftersom de fria noderna kategoriseras utvecklas forskarens förståelse för materialet samtidigt som tongivande mönster i data tonar fram.

TRYMME RESSEN

Mötesplatsernas utrymme i pressen

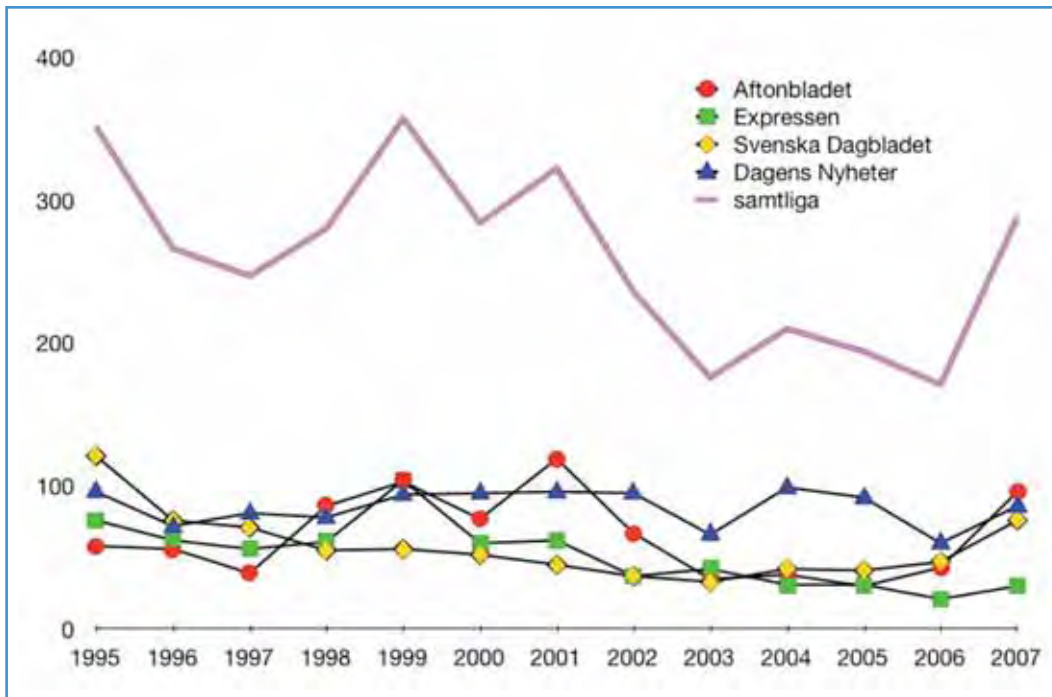
Den första frågeställningen handlar om i vilken omfattning fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga har behandlats i dagspressen, och hur mönster har förändrats över tid. Således kommer vi att diskutera sådana skiftningar i relation till olika typer av tidningar. Vi kommer också att illustrera hur antalet artiklar om mötesplatser för unga som publiceras vid en given tidpunkt kan värderas i relation till intensiteten som andra fenomen uppmärksammas av pressen.

I och med att det här kapitlet ensidigt fokuserar på hur mycket som skrivits om mötesplatserna, snarare än på vad presstexterna faktiskt handlar om, är det den tidigare nämnda innehållsanalytiska metoden som varit central här. Innehållsanalys är per definition en kvantitativ metod. Den går ut på att identifiera och räkna specifika inslag i texter, och att utifrån detta även säga något om textens innehåll. Det är viktigt att betona att det inte bara handlar om frekvenser. En innehållsanalys uppmärksammar inte nödvändigtvis bara hur ofta något förekommer utan kan också i viss mån kartlägga den vidare inramningen. Det kan till exempel göras genom registrering av positiva och/eller negativa värdeomdömen (något som diskuteras mer i det avslutande kapitlet). Gränserna mellan själva innehållsanalysen och de kvalitativa metoder som den kombineras med i rapporten är därför sällan helt skarpa. Det i huvudsak kvantitativa angreppssättet är därför inte på något sätt ett argument för att förkasta

innehållsanalys som metod för att studera mening och betydelser. Däremot understryker det vikten av att sätta resultatet av sina beräkningar i relation till andra metoder och teorier som vidare problematiserar den sociala och kulturella betydelsen av det som räknats. Genom att fokusera på enskilda element identifierar man å den ena sidan de tongivande elementen i en text, men å den andra sidan bortser man från den fulla komplexiteten i sättet på vilket betydelser uppstår.

Låt oss först titta på hur ofta artiklar om fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga förekommer i rikstäckande press, det vill säga i *Aftonbladet*, *Expressen*, *Svenska Dagbladet* och *Dagens Nyheter*. Figur 1 illustrerar detta.

Presenterade på detta övergripande sätt är frekvenserna relativt svårtolkade, men inte desto mindre kan en viss regelbundenhet noteras. Det mönster som kan iakttagas innebär att antalet publicerade artiklar om mötesplatser för unga, trots vissa tendenser till spretighet i figuren, kan sägas ligga förhållandevis konstant från 1995 till 2007. Vidare kan konstateras att tidningarnas tendens att uppmärksamma temat i viss mån är likformig, det vill säga att ökad uppmärksamhet i en tidning tycks hänga samman med en liknande (om än inte lika stark) tendens i en eller flera andra. Figur 2 illustrerar utvecklingen under samma tidsperiod, men uppdelad på kvällstidningar respektive morgontidningar.

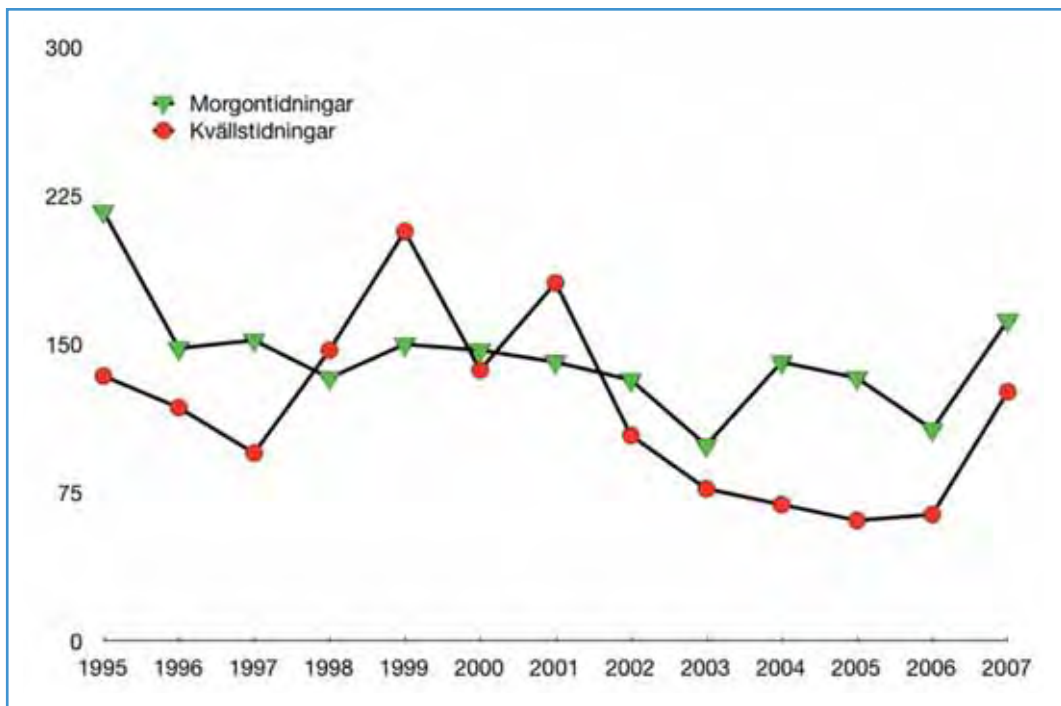
Figur 1. Artikelfrekvenser i rikstäckande press.

En uppdelning av det här slaget är intressant att studera eftersom morgontidningar traditionellt sett anses representera mer seriös, balanserad och saklig nyhetsrapportering, medan kvällstidningar ofta anses ge uttryck för en mer sensationspräglad journalistik. Även om man ibland talar om en tabloidisering av pressen (se t.ex. Malovic & Vilovic 2004), tycks denna åtskillnad leva kvar, delvis som faktisk skillnad i journalistiska strategier och delvis i läsarnas medvetande.

Kvällstidningarna förefaller vara något mer varierade i sin bevakning av frågor om mötesplatser för unga (figur 2) medan morgontidningarna är mer stabila. Vid den kvalitativa genomgången av materialet visade sig den

något förhöjda nivån av rapportering under 1995 hänga samman med rapporteringen om ett par våldsbrott som ägt rum i, eller i anslutning till, fritidsgårdar. Ett av dessa var kopplat till samhällsfrågan "skinnskallar mot invandrare" som var aktuell i medierna vid den tidpunkten. Kvällstidningarnas något mer omfattande rapportering 1999 tycks delvis hänga samman med en relativt slumpmässig fluktuation, där frågor relaterade till fritidsgårdar helt enkelt tycks aktualiseras oftare än andra år. Ett försök till förklaring är att det inträffade ett antal våldsdåd i fritidsgårdsmiljöer (bl.a. i Skogås och i Tumba) även detta år. Dessutom skedde i februari detta år en relativt uppmärksamman minibussolycka som involverade

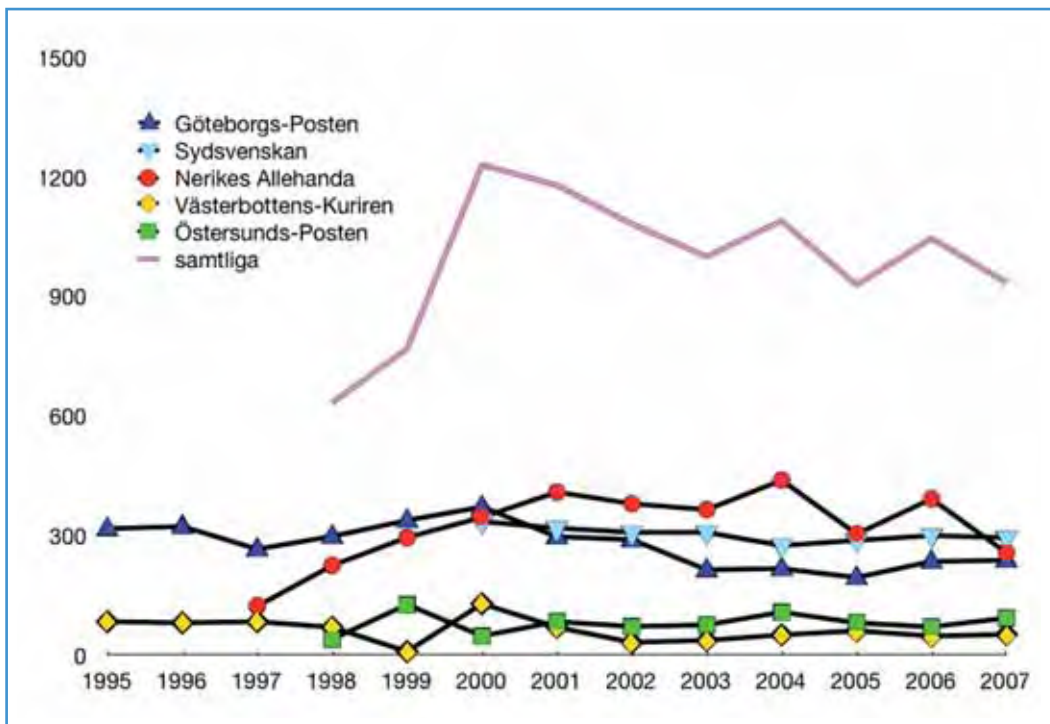
Figur 2. Artikelfrekvenser fördelade på morgon- och kvällspress.

barn och en ledare från Rambodals fritidsgård i Norrköping. Under 2001 är det *Aftonbladets* artikelserie Veckans förort – där man genomgående ger information om huruvida den aktuella förorten har fritidsgård eller inte – som står för huvuddelen av ökningen.

Där är det alltså uteslutande faktorer av mer eller mindre slumpmässig karaktär som döljer sig bakom vad som i en renodlat kvantitativ analys av materialet framstår som ökning eller minskningar av uppmärksamhet riktad mot fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga. Det utslag som inslag av den ovan exemplifierade karaktären får illustrerar också hur små skiftningar det faktiskt rör sig om. Den uppmärksamhet som pressen ägnar

åt ungas mötesplatser tycks med andra ord sammantaget vara konstant. Det intrycket består också när man inkluderar övriga tidningar i analysen.

Figur 3 visar att såväl i de mer regionsorienterade *Göteborgs-Posten* och *Sydsvenskan* som i de mer renodlade landsorts- eller lokaltidningarna är graden av utrymme som ägnas åt fritidsgårds- och mötesplatsrelaterade frågor relativt beständig. De variationer som framträder på den aggregerade nivån – som illustreras av linjen *samtliga* – är också i själva verket av ganska begränsad omfattning, och kan högst sannolikt förklaras av tillfällighetsfaktorer av samma typ som de som har exemplifierats ovan.

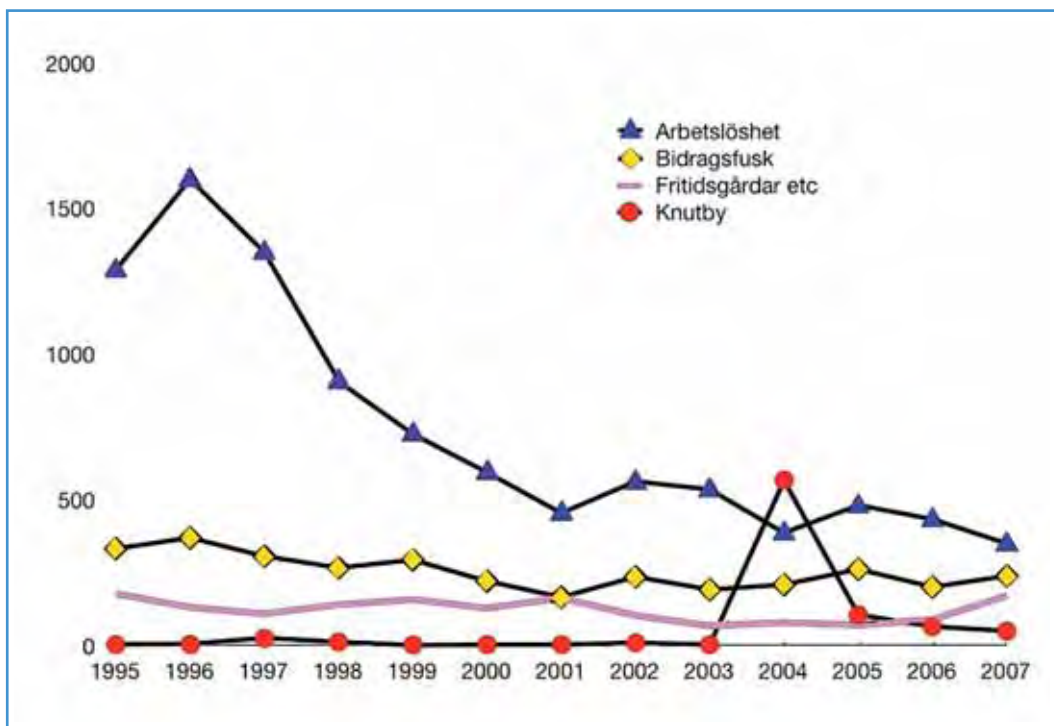
Figur 3. Artikelfrekvenser i region- och lokalpress.

När vi nu har kunnat konstatera att utrymme som fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga får i pressen är förhållandevis konstant över tid, och relativt oberoende av huruvida det rör sig om morgontidningar eller kvällstidningar – eller om rikstäckande, region- eller lokalpress – så är det på sin plats med en illustration av hur stort utrymme egentligen är. Med hjälp av två av tidningarna i materialet, *Svenska Dagbladet* och *Aftonbladet*, och med utgångspunkt i tre andra nyhetsämnen har vi därför skapat en jämförande illustration i figur 4. Den heldragna linjen illustrerar förekomsten av artiklar om fritidsgårdar och liknande mötesplatser för unga under den

studerade tidsperioden. Linjen märkt med trianglar illustrerar arbetslöshetsfrågans utrymme i pressen under samma period. Vidare anger den linje som märkts med fyrkanter frekvensen för rapportering om bidragsfusk, och den linje som är markerad med cirklar illustrerar mediernas uppmärksamhet i relation till orten Knutby. Poängen med denna figur är att sätta in nivån på rapporteringen om fritidsgårdar och mötesplatser för unga i ett vidare sammanhang. För att göra detta har vi valt tre referensämnen som många nyhetskonsumenter kan tänkas ha en spontan känsla för ungefär hur ofta, och hur omfattningsrikt, de behandlas i medierna.

Vad figur 4 visar är i klartext att fritidsgårdar och liknande förekommer i medierna oftare än vad rapportering, i största allmänhet, om orten Knutby gör. Däremot har mediasamtalet om fritidsgårdar och liknande aldrig legat ens i närheten av den nivå som nåddes av Knutby under 2004 – året för det uppmärksammade mordet och mordförsöket. Fritidsgårdar och mötesplatser för unga har aldrig uppnått en sådan uppmärksamhet i det offentliga samtalet. Det är kanske inte speciellt överraskande, men ger inte desto mindre en indikation på hur topparna i fritidsgårdsrapporteringen ska tolkas, det vill säga inte som särskilt dramatiska.

På samma sätt är det utrymme som ägnas åt välfärdspolitisk debatt i relation till uppmärksammade teman som arbetslöshet eller bidragsfusk genomgående större, eller mycket större, än det som ägnas åt vårt studieobjekt. Det är viktigt att notera att vi inte lägger någon värdering i detta, eller att vi anser att proportionerna nödvändigtvis borde se annorlunda ut. Inte desto mindre ger denna analys en vink om i vilket vidare sammanhang fritidsgårdsfrågans genomslag kan skattas. Efter denna genomgång av den kvantitativa förekomsten av rapportering i relation till mötesplatser för unga går vi vidare mot analyser som tydligare klagör vad rapporteringen faktiskt innehåller i de följande kapitlen.

Figur 4. Ämnesjämförelse (SvD, Ab).

S

L

F

O

A

Var och hur beskrivs mötesplatserna?

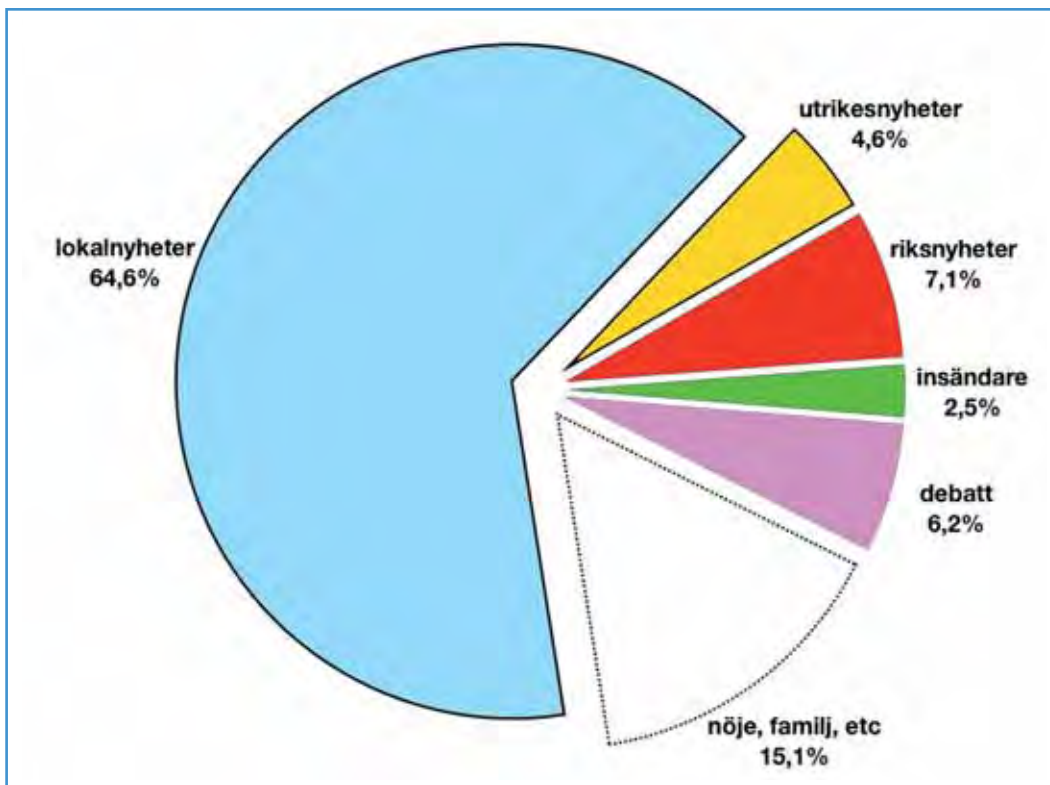
En central fråga handlar om i vilka sammanhang – som fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga aktualiseras som ämne. Det är av intresse att studera i vilken mån mötesplatserna upptar plats i det offentliga samtalet i form av exempelvis en politisk fråga, ett objekt för kultur- eller nöjesrapportering eller som inslag i lokal- respektive riksnyheter. De databaser som vi har arbetat med innehåller förvisso en form av genrekategorisering. Men eftersom den varierar från databas till databas, och från tidning till tidning, så kräver en analys av det slag som måste till här ett material som är möjligt att koda och bearbeta kvalitativt. Därför har ett mindre urval, som i någon mån är representativt för materialet som helhet, gjorts. I stället för att gå igenom närmare femtontusen texter manuellt, vilket vore orim-

ligt, har vi läst och kodat omkring 350 artiklar fördelade över hela tidsperioden och över huvuddelen av tidningarna. Insamlingen av materialet skedde genom en sökning, med samma söksträng som tidigare och för följande perioder och tidningar:

Den här uppsättningen med artiklar har sedan kodats med avseende på vilken nyhetsgenre de tillhör. Vår kodning följer inte helt och hållet den uttryckliga eller explicita genretillhörigheten, även om överensstämmelsen av naturliga skäl är förhållandevis hög. Figur 5 visar hur rapportering eller annan användning av begrepp som anspelar på fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga fördelar sig procentuellt över olika genrer.

Tidsperiod	Tidningar	Antal artiklar
980301 – 980531	VK+ÖP+SvD+Ab	46
990601 – 991031	DN+Ex+GP+SyS	69
020701 – 021231	VK+ÖP+SvD+Ab	97
070101 – 070331	DN+Ex+GP+SyS	140
Totalt:		352

VK	Västerbottens-Kuriren	ÖP	Östersunds-Posten
SvD	Svenska Dagbladet	Ab	Aftonbladet
DN	Dagens Nyheter	Ex	Expressen
GP	Göteborgs-Posten	SyS	Sydsvenskan

Figur 5. Aktualisering av mötesplatser för unga, per genre. Procent.

Den genre där flest omnämningar finns är alltså lokala nyheter, det vill säga den form av rapportering som huvudsakligen aktualiserar det lokala rummet. Här finner vi rapportering av den typ som exemplifieras nedan:

Lugnt firande inför lucia. [...] Lucia-firandet i Östersund sker numera utan fylla och slagsmål. Polisen hade på torsdag kväll en enda person intagen för fylleri.
– Det var lugnt och fint på stan, inget bråk kring Lucia, säger vakthavande befäl Larsa Ivarsson. Han liksom Benny Brovin-ger på Tänk Till konstaterar att fritids-

gårdarna ordnat aktiviteter och luciaavakor som lockat elever från högstadiet och där man har roligt utan alkohol (Östersunds-Posten, 2002-12-14).

Pojkar akut sjuka av GHB. [...] Tre ynglingar i 14–15-årsåldern från Mörrum misstänks ha berusat sig på den nya och livsfarliga drogen GHB. Alla tre pojkarna fördes till sjukhus sedan personal på den fritidsgård där de vistades under kvällen slagit larm, skriver Sydöstran. (Dagens Nyheter, 1999-10-19).

Medan 64,6 procent av artiklarna om fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga utspelar sig i olika lokala miljöer runt om i landet, är det alltså endast bara 7,1 procent av artiklarna som är av riksnyhetskaraktär.

50 unga dör av sprit – varje år – ”Barn som dricker i smyg får ingen hjälp när de blir medvetslösa”. [...]

[Folkhälsoinstitutets expert säger:]

– Ungdomar vill ha något att göra. De söker spänning. När kommunerna drar ner på ungdomsverksamheten, när fritidsgårdar har stängts när de behövs som mest, det är då det går så här (Aftonbladet, 2002-11-03).

Barnen i fokus i s-manifestet. [...] För stora dagisgrupper, stängda fritidsgårdar, förfallna fotbollsplaner, bostadslösa ungdomar och en ungdomskultur med våld, knark, sprit och dygnet-runtöppna krogar, är det framtiden? Socialdemokraterna sätter barnens och ungdomarnas villkor i centrum i sitt valmanifest som presenteras i dag. (Aftonbladet, 2002-08-19).

De två ovanstående utdragen – är nyheter som handlar om nationen som helhet. Något uppseendeväckande är att dessa endast marginellt är fler än de som kan sägas vara av utrikeskaraktär och som alltså behandlar saker som utspelas i andra länder (4,6 procent). Den stora delen av dessa artiklar är hämtade ur *Sydsvenskan* och handlar om Danmark. Enligt ett sätt att se på saken skulle alltså en stor del av vad som vi kategoriserat som utrikesnyheter lika väl kunna hänföras till lokalnyhetskategorin.

Åtta års strid kring huset på Nørrebro. [...] Köpenhamns kommun beslöt att stänga ungdomshuset 1999. Verksamheten var klen, tyckte politikerna, och huset brandskadat, möjligt och rejält nedgånget. Kanske hoppades de att också innevanarna skulle försvinna om de tvingades lämna sitt hus. Men effekten av beslutet blev den rakt motsatta. (*Sydsvenskan*, 2007-03-04).

Fjorton gripna vid husockupation. [...] Fjorton ungdomar greps sedan de på måndagseftermiddagen trängt sig in i en kommunal fastighet i Köpenhamn. Det var ett led i protesterna mot rivningen av Ungdomens hus (*Dagens Nyheter*, 2007-03-13).

Som en första slutsats kan man alltså slå fast att frågan om fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga, så som den framträder i svensk press från 1995 och framåt, i alla betydande avseenden är konstruerad som en lokal fråga. Närmare två tredjedelar av rapporteringen har en sådan prägel. Samtidigt är ämnets närvaro i nyheter på riksnivå försvinnande liten.

Vidare kan vi konstatera att texterna bara i 6,2 procent av fallen kan hänföras till kategorin debatt. Då har vi också – vid sidan av debattartiklar – tagit hänsyn till ledare, krönikor och andra artiklar som ger uttryck för tydliga politiska utspel och som ställer krav på förändringar eller andra åtgärder inom det politiska fält som omger mötesplats-/fritidsgårdsfrågan. Även om innehållet är mycket diversifierat skulle kategorin insändare (2,5 procent) också kunna knytas till den mer politiska sidan av mediasamtalet om frågan.

Graffiti är inte klotter. [...] Klotter och kriminalitet ska bekämpas. Men graffiti är god ungdomskultur och bör ges särskild plats i samhället. Ungdomar måste få forma sina egna liv, skriver Lena Hallengren i sin första debattartikel som ungdomsminister (Svenska Dagbladet, 2002-12-13).

Korta sommarlovet. [...] I själva verket är det långa skollovet en kvarleva från en tid då det fanns hemmafruar och släktingar på landet som tog emot barnen med öppna famnen. [...] I en tid då så mycket annat omprövas i skolan finns säkert skolor som skulle vilja testa ett treterminssystem. Andra kanske vill förlänga skolterminen fram till midsommar för att ge utrymme för eftersatta ämnen eller sprida ut lovdagarna under året då fritids, fritidsgårdar och andra aktiviteter ändå är igång (Expressen, 1999-06-07).

Svar till John Roslund (m) den 17.1. [...] Tillsammans med vänsterpartiet i Fosie stadsdelsfullmäktige, gjorde vi stora satsningar inför hösten 2006 och 2007. Vi prioriterade särskilt barnen och ungdomarna, avsatte mer pengar för barn i behov av särskilt stöd, satsade på språkutveckling, inrättade en fond för barn- och ungdomsverksamhet, mobiliserade kring barn i riskzonen, gjorde trygghets-satsningar och fattade beslut om en ungdomsgård med kafé på Hermodsdal. [...] Christer Brandt (s) ordf i sdf (Sydsvenskan, 2007-02-05).

De här mönstren kan tolkas som att diskursen om fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga är om inte avpolitiserad så i alla fall nedprioriterad som nationell politisk angelägenhet. Platserna, så som de konstrueras symboliskt i pressens texter, aktualiseras oftast inom ramen för ordinär nyhetsrapportering av främst lokal karaktär. De är följaktligen inte, på denna symboliska nivå, något som man i första hand knyter politiska aspirationer eller agendor till. Däremot kan förstås en del av den lokala rapporteringen också sägas vara av politisk karaktär i någon mån, men mer om det senare.

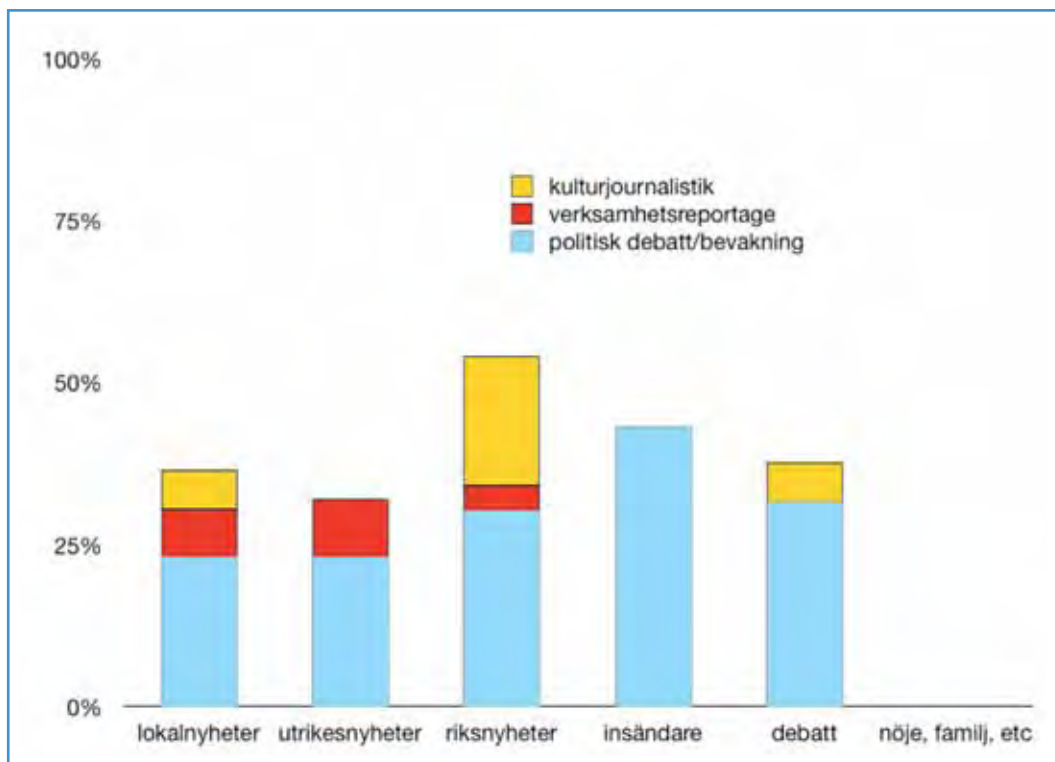
Kort sagt finns det en tendens att framställa platserna som relativt neutrala fysiska rum, snarare än som de ungdoms- eller socialpolitiska rum som de onekligen också kan betraktas som. Ytterligare ett uttryck för den här tendensen finns inom kategorin nöje/ familj/ etc. (15,1 procent). Den är dels uppbyggd av sådant tidningsinnehåll där fritidsgårdar och liknande nämns i en form av rapportering som närmast kan beskrivas som evenemangstips, dels handlar det om sammanhang där orden i den tillämpade söksträngen återfinns inom ramen för dödsrunor, intervjuer med jubilarer, vardagshjältar och liknande.

Grovt skulle man alltså kunna säga att omkring 15 procent (dvs. riksnyheter, insändare och debatt i figur 5) av diskursen om mötesplatser för unga är av uppenbart politisk karaktär. Mer rättframt kan man säga att intrycket är att mötesplatserna oftare ingår som en del i miljöbeskrivningar i presstexter som egentligen har andra huvudteman, än som ett huvudtema. Men att på detta sätt hävda att debatt, insändare och riksnyheter är av politisk karaktär, medan texterna om mötesplatser för unga inom andra nyhets-

genrer skulle vara mer neutralt rapportering är förstås inte oproblematiskt. Vi har därför gått vidare med den kvalitativa analysen längs en annan dimension där vi på nytt kodat materialet som hänförs till de olika genrererna i figur 5. Den här gången var målet att karaktärisera olika nyckelteman i mediebilden av fritidsgårdar och andra mötesplatser som skär tvärs igenom den ovan introducerade genrestrukturen. Resultatet av den här analysen åskådliggörs i figur 6.

I en betydande del av de artiklar som tagits fram med hjälp av den tillämpade söksträngen i databaserna förekommer alltså fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga bara som del i miljöbeskrivningar. I sådana fall handlar alltså artiklarna inte huvudsakligen om mötesplatserna utan om andra ämnen i relation till vilka exempelvis fritidsgårdar nämns.

Figur 6. Genomgående nyckelteman i mediebilden av fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga.

Hos Alf är det rena hönsgården

– "Hur hönor är? Ja du, de är rätt dumma. Dem kan man inte lära något." [...] Alf bor i Tjuvkil och vi har åkt dit för att prata höns. [...] Nu börjar de yngre komma i gång och värpa också, de som är sex månader, förklarar Alf och pekar på en liten "ungdomsgård" vid sidan av hönshuset (Göteborgs-Posten, 2007-11-13).

Det är förstås i artiklar av ett annat slag som vi finner sådant innehåll som är analytiskt intressant för denna rapports vidkommande. Detta är med andra ord artiklar där fritidsgårdar, andra mötesplatser samt fenomen eller frågor relaterade till dessa är huvudämnet. Sådana texter finns inom alla de ovan diskuterade genrerna utom nöje/familj/etc. (jämför med figur 6). Det analytiskt intressanta innehållet fördelar sig dessutom på tre olika teman, varav vilka minst ett återfinns inom ramen för varje genre. Dessa tre teman har vi kallat för kulturjournalistik, verksamhetsreportage och politisk debatt/bevakning. Som framgår av figur 6 utgör det sistnämnda temat huvuddelen av det material som kommer att studeras närmare. Detta tema, som alltså är orienterat mot politik och debatt, har exemplifierats med textutdrag när debattgenren introducerades tidigare i detta kapitel. Det näst största temat, vilket återfinns inom tre av de fem genrerna, har vi kallat för kulturjournalistik. Här ingår mötesplatsernas förekomst i texter som behandlar kulturella uttryck och fenomen mer seriöst eller i alla fall utförligt och ingående. Det handlar med andra ord huvudsakligen om artiklar från de studerade tidningarnas kultursidor eller kulturbilagor.

Vännerna minns Afzelius i ny film. Nu kommer dokumentären om Björn Afzelius. Vännernas minnen blandas med intervjuer från tiden med Hoola Bandoola Band och autentiska filmsekvenser från popdebuten på Lorensborgs fritidsgård (Expressen, 1999-08-05).

Mando Diaó dök upp första gången för sju år sedan i Borlänge, för tre år sedan formades den nuvarande sättningen. "Vi träffades allra första gången på en ungdomsgård i Borlänge där fritidsledarna lärde oss hur man kan sudda ett suddgummi på armen tills det börjar brinna" (Aftonbladet, 2002-09-27).

Rågsved – stadsdelen det har svängt om. "Välkommen till Rågsved" SVT 2 torsdag. [...] Rågsved – vid Stockholms kommuns sydligaste ände – började bebos 1956 och blev snabbt en av huvudstadens befolkningsmässigt största ytterförorter med höghus, skolor, t-bana och butikscentrum. Men för de stora barnaskarorna fanns det inte mycket att göra. Ingen bio, ingen sporthall, inget badhus och för liten ungdomsgård. För många ungdomar blev det ett tomrum och en tristess som fylldes av knark (Aftonbladet, 1998-05-07).

Det tredje och sista temat består av artiklar med reportage om verksamheter och aktiviteter som äger rum på fritidsgårdar och liknande platser.

Jesper Wikström, John Wigg, Simon Bryne och Johan Sterner deltar i ett LAN (local area network) i Gamla Tingshuset i helgen. Cirka 40 ungdomar har tagit med sig dator, mat och andra förnödenheter för att spela dataspel mot varandra. Helgens LAN arrangeras av fyra killar, bland andra Jesper Wikström och Johan Sterner, som ett projektarbete. De går sista året på teknikprogrammet Wargentinskolan (Östersunds-Posten 2008-03-29).

Tjejkväll med teckning och täckstift. [...] – Vi fick mota bort fyra killar innan, som ville vara med, berättar Josefine Karlsson. Men hon är inte sen med att tillägga att det kanske hade varit roligare om de fått komma in. Det är tjejkväll på fritidsgården Gasverket i Trelleborg, och då är enbart tjejer välkomna. Det finns dock ett undantag, den blivande brandmannen Kim Engqvist är på plats för att berätta hur det är att jobba i räddningstjänsten. Men han sitter mestadels ensam vid sitt bord, tjejerna flockas istället vid de stationer som erbjuder sminkkurs och hårklippning. En tjej får agera modell för en av sminköserna samtidigt som hon blir filmad. Filmen visas direkt, i realtid på en stor duk på väggen, och kameran blir emellanåt ganska närgången när det gäller att visa hur man döljer minsta röda prick i ansiktet. Tjejernas blickar följer intresserat sminkösens rörelser med concealern (ett täckstift) (Sydsvenskan, 2007-03-16).

COOLIT
DEBAT

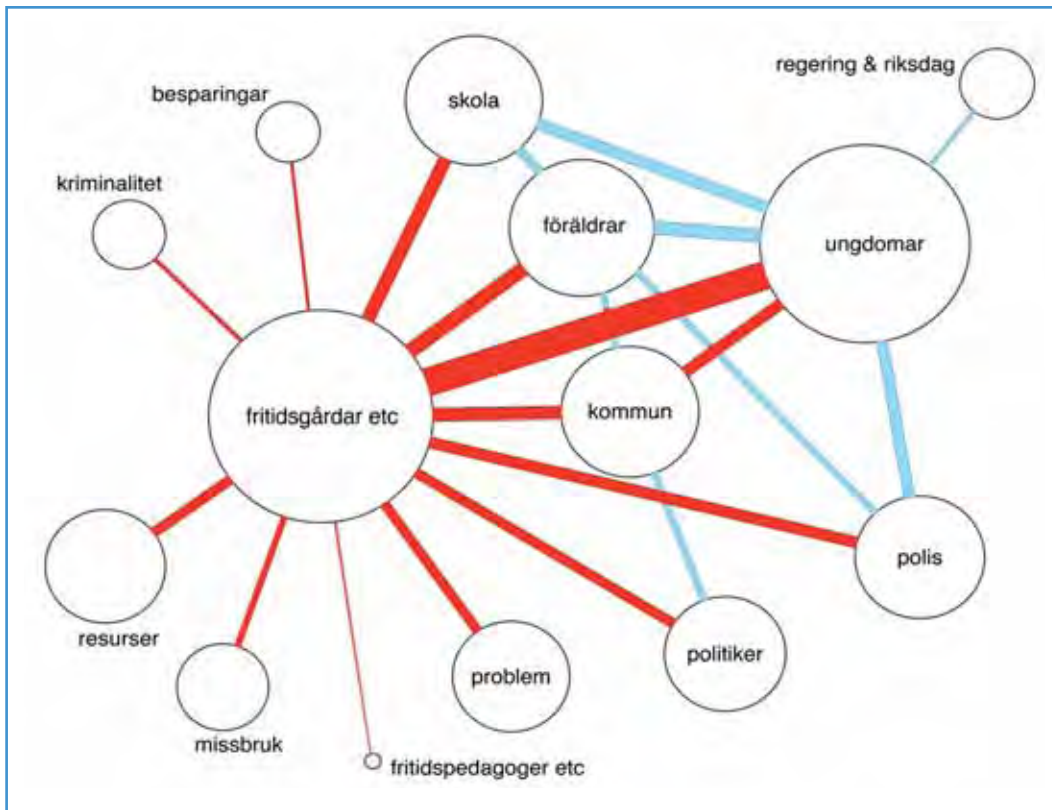
Mötesplatser för unga som tema i politisk debatt och bevakning

I det här kapitlet presenterar vi analysen av temat som vi benämnt politisk debatt/bevakning. Artiklar som rör temat finns alltså (jämför med figur 6) inom en rad olika genrer: lokalnyheter, utrikesnyheter, riksnyheter, insändare och debatt. Artiklarna har en tydlig koppling till ett vidare sammanhang och deras innehåll är klart relaterat till sociala och ungdomspolitiska frågor av olika slag. Som angivits tidigare är det i huvudsak frågor om aktörer, uppdrag och målgrupp som blir aktuella att ställa i denna del av analysen.

Innan vi går vidare är det på sin plats med en kort redogörelse för en typ av textanalysmetod som tillämpats i detta och de efterföljande kapitlen. Grundtankarna bakom metoden återfinns hos teoretikerna Laclau och Mouffe (1985) som menar att kopplingar mellan betydelsefulla inslag i en given diskurs kan blottläggas genom att man analyserar och visar på hur relationer mellan olika begrepp ser ut samt hur olika teman grupperas och relaterar till andra formationer. Vi har använt en kombination av bibliometrisk analys (se t.ex. Murray 2003) och nätverksanalys (se t.ex. Nooy, Mrvar & Batagelj 2005) för att göra en kvantitativ analys av samförekomster av olika begrepp i och mellan artiklar, som kan presenteras grafiskt på ett sätt som påminner om hur Laclau och Mouffe tänker sig diskurser.

Det är viktigt att betona att de begrepp som anges i figurerna (se t.ex. figur 7) inte fångats genom enkla ordsökningar. Cirkeln för exempelvis kriminalitet representerar således inte rena förekomster av just det ordet, utan i stället en serie söktermer som kombinerats för att på bästa sätt fånga in kriminalitet som ämne i presstexterna. I de figurer som baserats på nätverksanalys¹ ska cirkelnas storlek tolkas som indikator på ett ämnes relativa vikt i diskursen, det vill säga hur ofta det behandlas. Vidare visar tjockleken på de linjer som förbinder cirkelnas på hur ofta ämnen förekommer tillsammans, det vill säga hur starka relationerna mellan ämnena är. Slutligen ger sättet på vilket cirkelnas är grupperade ytterligare information om förhållandet mellan ämnen i termer av närhet och distans.² Det bör också understrykas att vi i detta kapitel samt i det avslutande kapitlet genomgående talar med utgångspunkt i hela studiens data-material, och inte bara utifrån det urval av artiklar som låg till grund för den tematisering som presenterades i det föregående kapitlet. I kapitlet som handlar om kulturjournalistiken baseras analyserna dock endast på den delen av materialet.

Figur 7 illustrerar hur begrepp knutna till forskningsfrågorna om aktörer och uppdrag framträder i materialet. Med utgångspunkt i denna figur drar vi fyra slutsatser:

Figur 7. Begreppskarta över den politiska delen av mediediskursen om mötesplatser för unga (fokus på aktörer och uppdrag).

1.

De praktiker som faktiskt arbetar med ungdomar på fritidsgårdar och inom liknande verksamheter – i figuren benämnda fritidspedagoger/etc. – upptar en förhållandevis liten plats i diskursen om mötesplatser för unga. De är svagt knutna till frågan i största allmänhet (linjens tjocklek) och deras position i mediasamtalet är perifer. Det framstår som en rimlig tolkning av detta att konkreta verksamheter som sådana inte har någon central plats i diskursen. Detta bekräftas ju också av mönstren som redovisats i figur 6.

2.

Vårt intryck är alltså att fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga inte i första hand framträder i medierna som platser för konkreta verksamheter. Snarare – och detta är särskilt tydligt inom den politiska delen av rapporteringen – framträder mötesplatserna som exempel eller argument i olika delar av den politiska debatten. Inte sällan framhålls de som patentlösningar på en rad olika svårigheter eller dilemman inom ungdoms- eller socialpolitik (jämför med kategorierna kriminalitet, missbruk och problem i figur 7).

Klottrare ska upptäckas i tid – Stockholm satsar 47 miljoner på nytt projekt som ska göra staden vackrare. I höst ska alla stadsdelarnas fritidspedagoger och lärare erbjudas utbildning i klotterkunskap. De ska lära sig att upptäcka signalerna hos unga som är i riskzonen för att börja måla illegalt. Projektet ingår i den omfattande satsningen på att göra Stockholm mindre skräpigt. Därför ska Stockholms stads tjänstemän lära ungdomsledare, lärare och andra som arbetar med barn och ungdomar att upptäcka klottrarna. [...] Genom Brå-projektet kunde man utbilda och sprida kunskap till polisen, socialtjänsten, fritidsgårdarna och alla högstadieskolorna (Svenska Dagbladet 2006-07-16).

Lugna gatan. [...] – räddning för unga på glid eller misslyckad miljonsatsning? [...] – Man vill gott men tänker fel, säger Annika Strandhäll. I stället borde kommunen anställa ungdomar som kommer härifrån och som utbildat sig. Det finns många av dem. Joan Amang är en kurdisk tjej uppvuxen i Bergsjön. För fem år sedan var hon elevrådets ordförande på Bergsjöskolan. Hon pluggade flitigt, trots svåra hemförhållanden. Nu är hon 20 år och läser till personalvetare på högskolan i Växjö, den första i sin familj som studerar på den nivån. [...] Under uppväxten saknade hon inte positiva förebilder. De fanns bland personalen på Backens fritidsgård. – Jag påverkades mycket av fritidsledarna. Men om någon ungdom hade gått omkring i en jacka och sagt till mig vad jag skulle göra så är det tveksamt om jag skulle ha lyssnat, säger Joan Amang (Göteborgs-Posten, 2007-01-28).

Ett särskilt intressant mönster här är att diskussionen om sådana problem faktiskt är tydligare kopplad till mediasamtalet om fritidsgårdar än till temat ungdomar mer allmänt. Av självklara skäl finns, som framgår av figur 7, en stark diskursiv relation mellan diskussionen om unga och den om fritidsgårdar. Inte desto mindre är det slående att frågor om exempelvis kriminalitet och missbruk har en närmare relation, på mediasamtalets symboliska plan, till gårdarna än till dess brukare. Denna starka koppling föranleds dels av att mötesplatserna för unga tenderar att aktualiseras som en del i diskussionen av lösningar när vissa ungdomsproblem diskuteras, dels av att de nedläggningar och nedskärningar som drabbat många mötesplatser ofta framhålls när orsaker till samma problem omtalas.

Vad får vissa tonåringar att hota och slåss? Killarna sitter lite nedhasat i stälstolarna på parkeringsplatsen utanför Willys. Moppehjälarna ligger på asfalten vid deras fötter. De ser ut ungefär som alla andra 15-åringar i Rödeby med luvtröjor, jeans och slitna skor. [...] – Om man är bra i skolan så blir man mobbad för det. Det är den hårda stilen som gäller. Men så är det väl överallt? [...] Rödeby har ingen fritidsgård. Det finns inte så mycket att göra förutom att åka moppe. Även i Stockholms innerstad kan det vara svårt att hitta på något att göra om kvällarna. Rykten om privata fester sprids snabbt och många drar dit (Svenska Dagbladet, 2007-10-14).

Kommunen måste ta större ansvar för Bergs unga. Kommunen måste ta ett större ansvar för ungdomarnas fritid. Det räcker inte med att hänvisa till ideella krafter. Det påpekas i den utvärdering som gjorts av ungdomsprojektet "Kul som 17" som nu avslutats i Berg. [...] Just bristen på ett attraktivt fritidsutbud och en mötesplats för ungdomar i Svenstavik har av många upplevts som orsaken till både drogmissbruk och skadegörelse. Ett fungerande allaktivitetshus för ungdomar står därför högst upp på åtgärdslistan även efter det här projektets genomförande. Under den aktuella projektperioden har upprepade försök gjorts med att hålla det så kallade Gula huset öppet som fritidsgård. Men det har varit svårt att få någon kontinuitet.

– Verksamheten har under flera år byggts på ideella krafter i form av glödande eldsjälur. Dessa brinnande själar har slocknat efter en tid och inte blivit avlösta vilket gjort att gården blivit stängd, konstaterar projektledaren Per Söderlundh (Östersunds-Posten 2003-09-20).

3.

Det är slående att ingen aktör (skola, föräldrar, kommun, politiker eller polis) kommer till tals i pressen mer än någon av de övriga i frågor om fritidsgårdar och liknande mötesplatser. Deras relativa utrymme, och deras positioner och relationer, i diskursen är av mycket likartat slag.

4.

Relationen mellan aktören regering och riksdag och temat ungdomar förstärker intrycket att fritidsgårdsfrågan i huvudsak är konstruerad som en lokal (politisk) fråga.

Medan figur 7 i första hand synliggör mönster som är relevanta i relation till frågorna om aktörer och uppdrag, visar figur 8 hur relationerna mellan olika potentiella målgrupper ser ut i mediediskursen om mötesplatser för unga. Analysen av nyckelbegrepp i diskursen omkring mötesplatsernas målgrupper uppvisar fyra mönster av intresse:

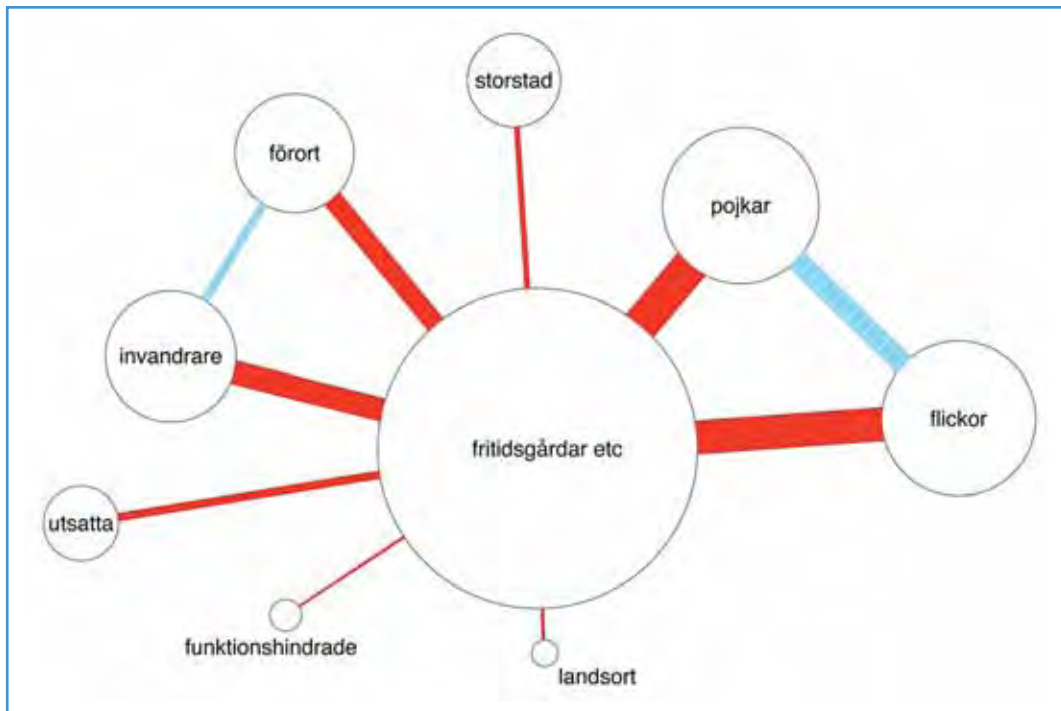
1.

Uttrycksätt och resonemang som kopplar samman fritidsgårdar och liknande mötesplatser med landsortsmiljöer förekommer mer sällan än de som sätter dem i samband med storstads-, eller ännu tydligare, förortsmiljöer. Mönstret är något förvånande i relation till insikten om att frågan om mötesplatser för unga generellt har en tydligt lokal prägel. Det hela är dock mindre förvånande i relation till den nyligen påvisade kopplingen i pressen mellan ämnet fritidsgårdar och frågor rörande kriminalitet, missbruk och andra sociala problem. En förklaring skulle med andra ord kunna vara att diskursens problemprägel är starkare än dess lokalprägel.

2.

I rapportering som på ett eller annat sätt indikerar vilka som är, eller borde vara, målgruppen för fritidsgårdar är grupperna pojkar och flickor i princip lika stora (pojkar nämns i 3 490 artiklar och flickor i 3 350). Rent statistiskt är detta förstås ett förväntat resultat, men givet vetenskapen om att pojkars kultur tenderar att tilldelas större utrymme i det offentliga samtalet än flickors är resultatet ändå något frapperande. Intrycket bekräftas också av den kvalitativa genomgången av delar av materialet, där "tjejkaktiviteter" utgör en tydligt urskiljbar tematik i texterna.

Figur 8. Begreppskarta över den politiska delen av mediediskursen om mötesplatser för unga (fokus på målgrupper).

Här släpps endast tjejer in. [...] I Lit finns en tjejgrupp som nästa helg slår upp portarna till en stor tjejmässa. [...] Något som i bästa fall kan ge ringar på vattnet både i Lit och övriga länet. Förhoppningarna är att kanske 600 personer besöker mässan vid sporthallen och fritidsgården i Lit nästa lördag. Och då ingår inga karlar – endast kvinnor släpps in.
 – Vi har givetvis inget emot män, men ibland kan vi kvinnor vilja vara för oss själva. Det säger Anette Jäderfeldt, föreståndare på fritidsgården i Lit som driver tjejgruppen tillsammans med

fritidsledaren Miriam Sjölen. Gruppen startade redan förra hösten och jobbade då fram former för sitt arbete, med diskussionsgrupper och teater där man spelar tablåer för varandra.
 – Det ger möjligheter till öppna diskussioner bland tjejerna, inga pekpinnar men frihet att utväxla åsikter tillsammans (Östersunds-Posten, 2002-11-22).

Tjejernas tur att inta scenen. [...] I Stenungsund med omnejd vimlar det av killband. Men i morgon är det tjejernas tur att inta musik- och dansscenen. Då får alla tjejer som funderar på att starta ett band eller börja breakdansa en prova-på-dag på Hasselbackens fritidsgård. – Tanken är att få en bättre fördelning mellan killar och tjejer som utövar dans och musik. Tjejerna ska i lugn och ro få prova på instrumenten eller att dansa. De får samtidigt chans att träffa andra tjejer som är inne på samma sak, säger kultursamordnare Annika Forsberg på Stenungsunds kommun (Göteborgs-Posten, 2007-11-17).

3.

I relation till den historiska debatten om fritidsgårdar ska uppfattas som ett medel för att införliva marginaliserade och socialt utsatta ungdomar i samhället, eller som platser som ska gynna positiv individuell utveckling oavsett deltagarnas bakgrund (Ungdomsstyrelsen 2008, s. 8), är resultatet intressant. Det visar sig nämligen att explicita omnämningar av ungdomsgrupper som på ett eller annat sätt kan hänföras till marginaliserade eller potentiellt exkluderade kategorier faktiskt är få (figur 8). Det är huvudsakligen i termer av mainstreamkategorierna pojkar och flickor som målgrupper diskuteras.

4.

Den tematiska triaden mellan kategorierna invandrare, förort och fritidsgårdar måste dock ses som det mest intressanta resultatet av målgruppsanalysen. Ett tongivande mönster i diskursen är onekligen att frågor koppelade till invandrarungdomar som grupp, och till förorten som kontext, på olika sätt tas upp

i samband med mötesplatsfrågor. En närmare analys av de artiklar som berör begreppen invandrare, förort och fritidsgård ger intrycket att samtliga texter är problemorienterade. Situationen i förorter, eller bland invandrarungdomar, beskrivs ofta som speciellt problematisk. Ofta verkar artiklarna ha uppstått i anslutning till reaktioner kring ökad kriminalitet bland unga, eller ungdomsvåld. Inte sällan sägs bristen på fritidsgårdar, eller resurser inom de befintliga verksamheterna, vara en bakomliggande orsak till den påstådda ökningen av problem inom dessa områden. Så långt allt väl. Dessutom förekommer emellertid texter där fritidsgården – också här på grund av nedskärningar – faktiskt transformerats till en i sig problematisk miljö, som kanske snarare erbjuder en grogrund för våld och kriminalitet – och därför bör undvikas (se sista citatet nedan).

Ungdomsvåldet. Era fega jävlar! [...] I förorterna måste det finnas skolor som är bra, som kan stimulera, utveckla och uppmuntra alla sina elever, som kan ge dem det självförtroende de behöver för att själva gå vidare. Det måste finnas fungerande fritidsgårdar, med utbildad och bra personal, som vet hur man hanterar problem när de uppkommer (Expressen, 1999-10-14).

Spänt i Rosengård efter bränder [...] Utanför Babylon livs samlas som vanligt grupper av unga. På väggen ovanför affären syns några dagar gammalt sot efter en mordbrand. Ägaren suckar och himlar med ögonen. Den senaste veckan har mycket av hans tid gått åt till att svara på journalistfrågor. Varför pyr det i Rosen-

gård? När tror han att det ska börja brinna nästa gång? Håller det på att urarta som i Paris? [...] Utanför dörren är stämningen hätsk. En medelålders man blir misshandlad. [...] Ali Kara lyssnar. Han är 20 år och har bott i Rosengård i nästan hela sitt liv. Nu är han långtidsarbetslös men hoppas få ett truckförarjobb nästa månad. För barnens skull hoppas han att kommunen satsar mer pengar.

– När jag var tolv fanns det nio fritidsgårdar här, nu finns det två (Svenska Dagbladet, 2007-04-21).

Vad är egentligen svensk kultur? [...] År 1990 jobbade jag extra på olika fritidsgårdar under min utbildningstid till just fritidsledare. På en av fritidsgårdarna dominerades besökarna av ungdomar med invandrarbakgrund. Vissa hade kommit så långt att man redan var inne på såväl första som andra generationens invandrare. Andra hade själva upplevt flykten och var ännu oroad över sin framtid. Det gemensamma för alla dessa ungdomar var att de var öppenhjärtiga och älskade att dela med sig själva och den egna kulturen (Västerbottens-Kuriren, 2005-10-21).

De ungas utanförskap. [...] Det har hänt något. Våldet har blivit grövre och utförs främst av unga killar. Inte bara storstäder är drabbade, utan även mindre städer som Östersund. Den nya våldsvägen kräver nya lösningar. Några av dem finns säkert i länet. [...] ungdomarna söker sig till marginalgrupper där reglerna är enkla och muskelkraft ger respekt. Detta är kanske tydligast bland de utländskt adopterade ungdomarna, som utgör 20 procent av

våldsbrottsdomarna i Östersunds tingsrätt från 1996 till 1998. [...] Flera exempel på nödvändigt nytänkande finns i länet. Polisen och Östersunds kommun har i olika projekt jobbat i nära samverkan med ungdomarna. Tomas Eliassons arbete med klottrare, polisen Håkan Jonassons kontakter med unga invandrare och fritidsgårdens Östman på Frösön visar på ett arbetsätt där ungdomarna tas på allvar. [...] I stället för att ropa på "hårdare tag" borde sambandet mellan nedlagda fritidsgårdar och ökad brottslighet diskuteras (Östersunds-Posten, 1999-01-16).

På gränsen till brott [...] På fritidsgården är det glasklart vad som fattas: personal. De få som jobbar kvar har inte tid att snacka med ungdomarna längre. De läser upp, ställer sig i fiket och säljer smågodis och chips. Resurserna att bry sig om finns inte, trots att de som kommer dit oftast är de som behöver någon som tar tag i dem. [...] Jamal i åttan går bara till gården på vardagarna om han vill spela pingis eller fotboll. På diskokvällar och helger – nej tack.

– Det är ingen framtid. Man lär sig bara dåliga grejer. Man blir bjuden på cigaretter, kanske hasch, fortsätter Yusuf och Jamal fyller på:

– Till slut är man med på någonting ...

– Lånar pengar och blir skyldig. Som i Bromma ... Jessica går inte heller till gården i den förort där hon bor. Johanna, 14, gör det bara "ytterst sällan".

– När jag var tretton fick jag en kniv upptryckt under hakan när jag var på väg hem (Dagens Nyheter, 2001-02-21).

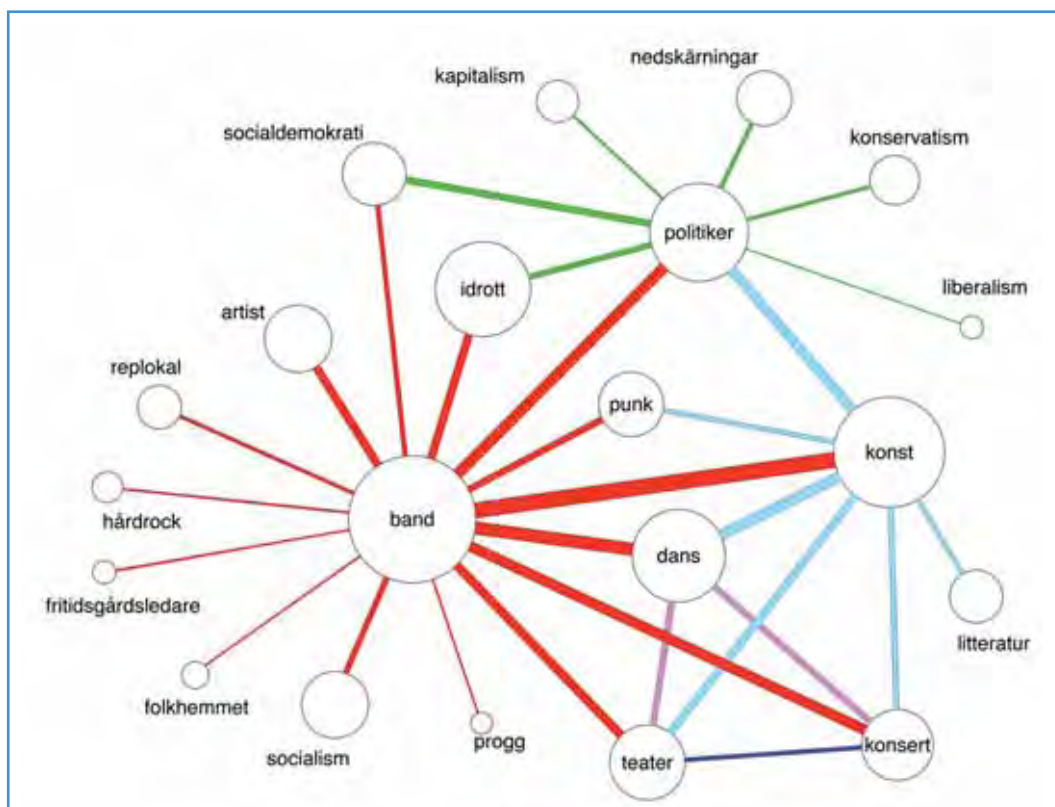

KULTUR
KOLITPN

Mötesplatser för unga som tema inom kulturjournalistiken

I det här kapitlet presenterar vi analysen av temat kulturjournalistik. Artiklar som ger uttryck för detta finns (jämför figur 6) inom genrerna lokalnyheter, riksnyheter och debatt och är till största delen hämtade från tidningarnas kultursidor eller kulturbilagor. Det rör

sig om texter som behandlar fritidsgårdar och andra mötesplatser inom ramen för mer seriös eller i alla fall utförlig rapportering. Som vi nämnt tidigare är det främst frågor om aktörer, uppdrag och verksamhet som aktualiseras i det här kapitlet.

Figur 9. Begreppskarta över den kulturjournalistiska delen av mediediskursen om mötesplatser för unga.

Det som redovisas i figur 9 är en schematisk bild av den kulturjournalistiska diskursen om fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga. Begreppskartan har genererats i enlighet med samma metod som beskrevs i inledningen till det föregående kapitlet. En skillnad är dock att analysen i detta fall enbart baserats på de delar av materialet som utgörs av kulturrapportering, kulturdebatt och kulturkritik. Med utgångspunkt i figuren kan fyra huvudsakliga slutsatser dras:

1.

Den mest framträdande verksamheten i den kulturjournalistiska diskursen om mötesplatser för unga är musik i allmänhet och företeelsen att spela i band i synnerhet. Begrepp som anspelar på musikaliska genrebenämningar och på bandmusicerandets praktik tar sammantagna huvuddelen av utrymmet i besittning. De övriga verksamheterna är uppenbart sekundära i förhållande till detta.

”Fortsätter vi så här kommer vi att lyckas” [...] Hösten 1998 stämde killarna i rockbandet Willowtree sina instrument tillsammans för första gången. Fyrtio spelningar senare berättar de om drömmen att få riva av sina låtar på ett fullsatt Wembley. [...] Men vad är det som får dem att offra nästan all fritid på bandet? Att slänga ut alla pengarna de har och lite till på ett slutsteg som just har gått sönder? Att släpa förstärkare över hela stan för att ibland bara spela inför ett 30-tal personer på en fritidsgård? [...]

– *Det här är vad jag vill göra, säger Johan. Jag skiter i att det är jobbigt. Det kan ju vara svettigt att vara advokat också, man väljer sin inriktning. Och för att komma nånstans måste man kämpa. – En del pluggar för att nå sina mål. Vi repar och bär förstärkare, säger Olle (Dagens Nyheter, 2000-04-08).*

Rockig premiär på nya Centralen. Stor glädje i Lomma när efterlängtd fritidsgård slog upp dörrarna. Med ett snärtigt klipp kapade fritidsnämndens ordförande Linda Wahlquist (m) det blågula bandet och invigningsfesten för Lommas stolthet och efterlängtd fritidsgården Centralen startade. Invigningsfesten pågick till midnatt med dundrande musik av lokala rockband, som nu också fått både scen och kanske replokal (Sydsvenskan, 2007-08-25).

2.

Punken förefaller vara den mest signifikanta genre eller musikrörelse som kommer till uttryck i materialet, den har kvantitativt ett mycket stort försprång före exempelvis hårdrock och progg, vilka ändå också upptar ett visst utrymme i pressen. När man går igenom materialet kvalitativt får man känslan av att många av de artister som har rötter i punkrörelsen känner sig nödgade och/eller stolta över att nämna fritidsgården när de själva talar om sitt musikaliska ursprung, eller när deras historia skrivs av andra. Inte sällan sker detta i mycket positiva ordalag.

Thåström gör musikal – för Dramaten
”Det här kan bli lite farligt” Från
Rågsveds ungdomsgård till finkulturens
högborg. Nästa år gör punklegenden
Joakim Thåström musikaldebut på Kung-
liga Dramaten i Stockholm.

– Jag tror att det här kommer att bli lite...
farligt, säger Thåströms kollega Per
Hägglund. Joakim Thåström slog igenom
på 70-talet. Då skrämde han slag på
folkhemmet med punkbandet Ebba Grön.
Det genomgående temat var hatet mot
staten och överklassen. Själv bodde han i
betongförorten Rågsved i Stockholm
(Aftonbladet, 1997-04-03).

Veckans förort Sköna Skärholmen. [...] *Bemärkt folk: Johan Johansson, punk-
legend, drog igång KSMB och har också
gett ut plattor solo och med banden
Strindbergs och John Lenin.* [...] *Fritids-
gård: Ja.* (Aftonbladet, 2001-04-20).

Det har gått 30 år sedan Kriminella Gitarrer
släppte ”Vårdad klädsel” som skulle komma
att bli starten för den svenska punken. Och
det var som att dra ur korken ur en överjäst
punkflaska. Ut rann aggressiv, politisk musik
för adrenalinstinna ungdomar. Ur den kaskad
av punkband som under de följande åren
vällde ut över småstadens fritidsgårdar var det
några som lyckades nå utanför dess väggar.
Ebba Grön, KSMB och Lädernunnan är nog
band som klingar välbekant även hos den
med noll koll på punkscenen (Nerikes
Allehanda, 2008-07-11).

3.

Vidare är det intressant att notera de tydliga
kopplingarna mellan dessa verksamheter och
så pass ideologiskt färgade och tunga begrepp
som socialdemokrati, socialism och folkhem-
met. Medan övriga ideologibegrepp (konser-
vatism och liberalism) placerar sig på det
väntade stället – det vill säga i anslutning till
politiktemat i figurens högra del – ligger alltså
socialism i betydligt närmare anslutning till
mötesplatsfrågorna. Detta förklaras delvis av
att de punk- och proggartister som kommer
till tals inom ramen för den studerade kultur-
rapporteringen ligger till vänster politiskt sett.
Men det kan i viss mån också tolkas som att
fritidsgården i kulturpolitiska sammanhang
ibland får agera symbol för Välfärdssveriges
glansdagar.

Åtta Göteborgstorg i ny bok. Merparten
av våra moderna förorter byggdes efter
andra världskriget fram till i mitten av
1970-talet. Varje förort hade alltid minst
ett torg. De var tänkta litet som ett
vardagsrum för invånarna, en plats att
samlas på. [...] Här fanns butiker,
restauranger, post, hemhjälpcentral,
hyreskontor, park och samlingslokaler för
hobby, slöjd, gymnastik och samvaro på
torget. [...] *Sociala argument fick ge vika
för en utveckling om hur många männis-
kor som krävs för att utgöra kundunderlag
för kommersiella intressen.* [...] *Förfat-
tarna undrar över torgens sociala betydelse
i dag. De har intervjuat boende och
personal i butiker, bibliotek, kyrkor,
fritidsgårdar, polis och andra verksamhe-
ter [...]* (Göteborgs-Posten, 2004-06-13).

UG Ålidhem var bra för oss unga på 80-talet. Under min högstadietid – Ålidhem [i Umeå] under slutet av 80-talet – spenderade vi större delen av vår fritid på Ålidhems ungdomsgård, eller "UG". Gården var öppen nästan varje kväll under terminerna och ordnade ett mycket givande och mångsidigt program, bland annat diskokvällar, filmvisningar, innebandy, danskurser och det fanns även en replokal för aspirerande rockband. Men kanske ännu viktigare än så var att UG fungerade som en öppen träffpunkt för ungdomar där man också bara kunde vara, lyssna på musik eller dricka en kopp kaffe sena kvällar, även på fredag och lördag. Dessutom ordnades ett flertal resor; skidresor, vandringsresor och kanotresor till närområden och till fjällen. [...] Verksamheten var säkert starkt subventionerad; en veckas fiskeresor bara kostade några hundra kronor. [...] Enligt mina vänner i Umeå har dock situationen förändrats sedan 1980-talet. Flera ungdomsgårdar har försvunnit och verksamheten har i övrigt drastiskt minskat. [...] Det är klart att ekonomiska realiteter kan leda till att kommunal verksamhet överlag måste ses över och inbesparingar kan inte alltid undvikas. Men å andra sidan: de fantastiskt fina minnen som jag och många andra ungdomar fick under vår tid på UG under 80-talet skulle man gärna unna dagens ungdomar (Västerbottens-Kuriren, 2007-11-10).

4.

Oavsett hur man förklarar mönstret som identifierats i den föregående punkten, så blir en mer övergripande slutsats att fritidsgårdsverksamheten – så som den framställs inom kulturjournalistiken – är politiskt och ideologiskt färgad. Vid en närmare genomgång av dessa delar av materialet har vi kunnat konstatera att detta sker på två huvudsakliga sätt. För det första blir fritidsgården diskursivt sammankopplad med värderingar som i många sammanhang idag framställs som en del av en förgången tid eller tidsanda. Det är därmed långt ifrån självklart att kopplingarna till välfärdsdebatten gör att nödvändigheten av likartad ungdomsverksamhet *idag* uppfattas som lika självklar. Snarare kan det i vissa delar av debatten verka i motsatt riktning, genom att fritidsgårdsverksamhet stämplas som mossig, det vill säga som något som inte förmår tala till unga i dagens ofta påstått föränderliga samhälle. Ibland görs i diskursen själva fritidsgårdsbegreppet till symbol för något gammalt, risigt och nedgången.

Dublin, blott i Dublin... [...] Vi traskar upp för den slitna trappan på The Factory och passerar gamla rockfoton med Eric Clapton, Neil Young och en fyllefräsande Shane MacGowan. Längst upp sitter två svartvita livebilder från U2:s nyårskonsert med BB King på Point Depot Theatre 1989. [...] Resten av The Factory påminner mest om en sunkig fritidsgård med trasiga drickaautomater och svampigt plastgolv. Det luktar mögel i hörnen och vid toaletten hänger en riktigt ful plansch på Yngwie Malmsteen (Göteborgs-Posten, 2005-07-29).

Mazettihuset får ung kulturmötesplats Öppnar i oktober – vänder sig yngre tonåringar. [...] Två projektledare på kulturförvaltningen jobbar halvtid med kulturmötesplatsen. De ska tillsammans med kulturarbetare leda verksamheten. Maria Jacobsson vill poängtera att den inte kommer att fungera som en fritidsgård.

– Man ska inte vänta sig ett biljardbord. Och om det finns ett biljardbord, kommer det inte att användas till att spela biljard på (Sydsvenskan, 2008-05-31).

För det andra, sker en koppling till verksamheter som inte nödvändigtvis uppfattas som nyttiga för samhället i en bred bemärkelse. I en samhällsdebatt som präglas av ett allt påtagligare tal om bristande resurser och krav på åtstramningar är det förstas inte helt glasklart att ytterligare resurser, till exempelvis replokaler för rockband, framstår som det allra mest rimliga att satsa på. Eventuellt kan man tänka sig att den starka betoningen på verksamheten att spela i band i kulturrapporteringen kan bidra till att fritidsgårdsverksamhet oförtjänt framstår som ensidig och smal.

Sammanfattningsvis skulle man därför kunna säga att kulturjournalistiken utmärks såväl av en form av romantisering som av en politisering av fritidsgårdar och liknande mötesplatser för unga. Vissa andra mönster i materialet pekar dock mot att dessa två tendenser i viss mån skulle kunna verka negativt genom att de även kopplar samman fritidsgårdar med politiska värderingar som kan anses vara förlegade och en möjlig alltför smal ungdomsverksamhet.

**REPORTERS
AND DIVES**

Reportage om aktiviteter och verksamheter

I det här kapitlet analyseras temat verksamhetsreportage. Sådana reportage förekommer (figur 6) inom ramen för såväl lokal- och riks- som utrikesnyheter. Som benämningen anger handlar det om artiklar med beskrivningar av aktiviteter och verksamheter som äger rum i och i anslutning till mötesplatser för unga. Som sagts tidigare är det frågor om målgrupp, uppdrag och – förstås – verksamheter som hanteras i detta kapitel. Denna typ av nyhetstexter intar en särskild roll vid sidan av den politiska debatten och den kulturjournalistik som diskuterats i de två föregående kapitlen. Verksamhetsreportagen är onekligen de som är minst uppenbart politiska, och som jämförelsevis mest handlar om ordinär nyhetsrapportering. Man skulle kunna använda en typologi som utvecklats av journalistikforskarna Jan Ekecrantz och Tom Olsson (1994, s. 72) för att karaktärisera denna skillnad. Medan den politiska delen av fritids- och fritidsdiskursen präglas av artiklar av utspels- och den kulturjournalistiska främst av narrativa och lägesbeskrivande typ, är verksamhetsreportagen tydliga fallbeskrivningar.³

Figur 10 ger en illustration av mönstren inom verksamhetsrapporteringen. Observera att vi nu återigen, liksom i kapitlet om politisk debatt och bevakning, baserar analysen på det insamlade pressmaterialet som helhet.

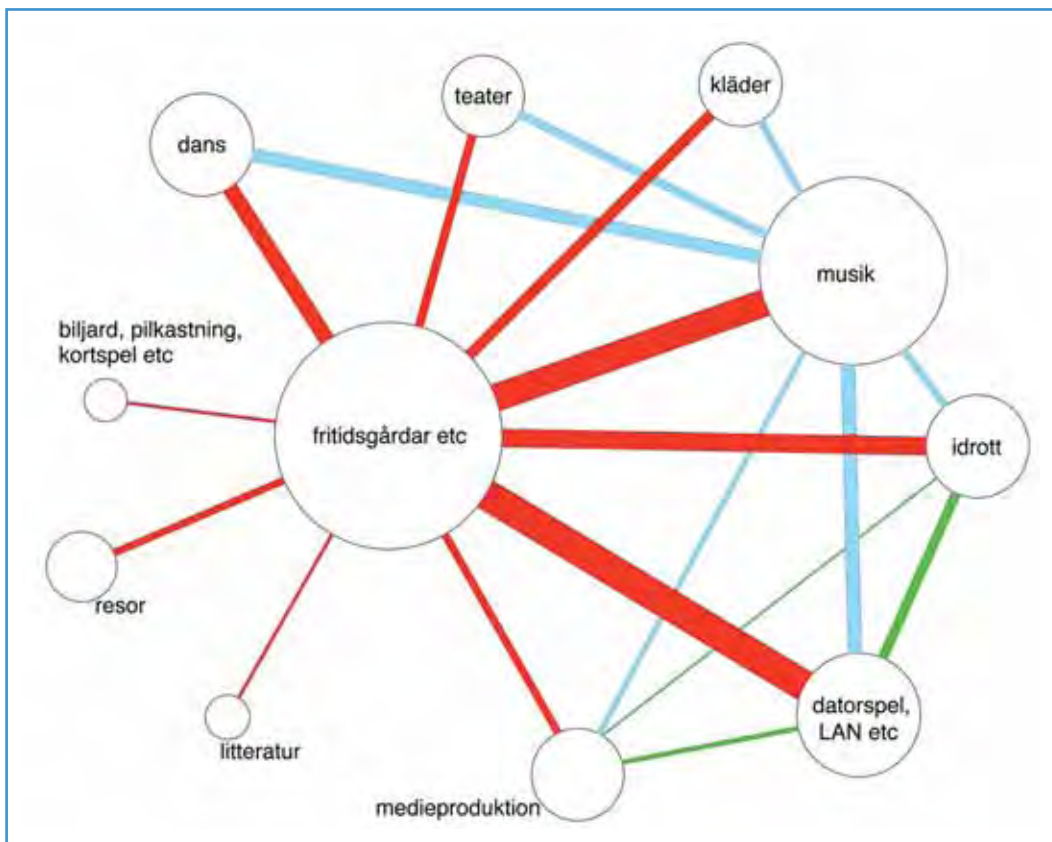
Tre intressanta mönster kan iakttas :

1.

Två typer av verksamheter framträder som så pass dominerande att man får intrycket av att de har ett egenvärde som nyheter. Den första av dessa är musik, vilket ju är föga överraskande i relation till vad som konstaterades i det föregående kapitlet angående musikens centrala roll också inom kulturjournalistiken. Den andra framträdande verksamheten är datorspelande och LAN.⁴

2.

Det är iögonfallande att LAN – som de facto utgör en betydande del av kategorin datorspel/LAN i figuren – är ett så pass tongivande tema, givet att det ändå måste betraktas som en relativt ny typ av verksamhet. Samtidigt måste man förstås ta i beaktande att dess egenskap av ny typ av aktivitet också ger den ett högre nyhetsvärde. Sammantaget kan det konstateras att rapporteringen omkring LAN-träffar är iögonfallande positiva. Det är i stort sett uteslutande välvilliga blickar som riktas mot dessa typer av evenemang. Trots att det handlar om saker som datorspel, fildelning, Coca-cola och godis som ibland fördöms av vuxensamhället, förefaller det snarare vara en respektfull och uppsmuntrande inställning som präglar bevakningen. Det man också kan konstatera är att det även i diskursen verkar finnas en viss motsättning mellan traditionell

Figur 10. Begreppskarta över reportage om aktiviteter och verksamheter på, och i anslutning till, mötesplatser för unga.

fritidsgårdsverksamhet (sådan som ibland riskerar att stämplas som mossig) och nätverksspelande. Det senare beskrivs ibland som något som fritidsgårdar borde syssla mer med, för att bättre kunna locka dagens unga till sig. Inte desto mindre finns också bilden av hur datorspelande, när det kontrolleras av kommersiella intressen, kan inverka negativt på ungas självkänsla och ekonomi (se sista citatet nedan). Men talet om sådana risker finns inte alls närvarande i de reportage där

nätverksspelandet är inordnat i offentlighetens ramverk.

Datspel - i 49 timmar i sträck [...] I helgen samlades över 60 ungdomar med deras datorer på LAN 3.0 på fritidsgården Duvan i Lycksele för att tillsammans spela datspel i 49 timmar i sträck. [...] – Det är en så otrolig grej att samla en massa ungdomar som får hålla på med sin favoritsysselsättning, säger Fredrik Hultin,

anställd på Duvan. Högtalare var förbjudna så hörlurar användes. Coca-cola burkar i massor stod uppradade på dataskärmarna och här och var låg det mat och godis. Under fredag natt brann en kabel, men det fixades snabbt och sedan var det inga problem. [...] Det här är skitkul, säger Robert Norberg som tagit med familjens dator. Kompisarna Robin Jonsson och Marcus Nystedt sitter bredvid. De har inga egna datorer där men lånar Roberts ibland.

– Det har gått väldigt bra i helgen och ungdomarna har uppfört sig bra, säger Fredrik Hultin (Västerbottens-Kuriren, 2001-10-29).

På stan mäter ... Fryshusets ungdomsaktiviteter på plattan [...] Med mätinstrumenten fininställda åkte vi till Sergels torg där asfaltsbarnen får leka av sig före skolstarten. [...] Fryshuset har förvandlat hela Plattan till en fritidsgård. Det liknar ett Lava för ungar som är mer intresserade av fysiska aktiviteter än av att trycka batik och odla dreadlocks. För att fixa den rätta basketkänslan har man byggt en speciell läktare vid de fyra korgarna. På stora gröna plastmattor dunkar man bollarna i takt med Boomfunk MC's och när man dribblat sig svettigt dricker man läsk. Datanördarna samlas i ett av tälten och massakrerar sina kompisar i "Counter strike". Sommarlovet kunde inte ha fått ett roligare slut (Dagens Nyheter, 2002-08-02).

De slår rekord i brunt bubbel [...]

Alkoholen är portad på världens största datorfestival, Dreamhack, i Jönköping. Det är klippet av Joltcola som hörs när jag rör mig runt de 8 300 datorplatserna. [...] Dreamhack är Sveriges största festival efter Hultsfredsfestivalen, men vän av ordning kan luta sig tillbaka.

– Det är helt lugnt, vi har inte haft något bråk trots att vi samlar tusentals tonåringar, säger Martin Ågren, pressansvarig för Dreamhack. Kraftmätningarna utkämpas digitalt, över världens snabbaste bredbandsanslutning. På gigantiska biodukar tävlas det i spel som Counterstrike inför fullsatta läktare. Särskilt snitsiga manövrar river av jubelrop och applåder. [...] Att Dreamhack samlar landets unga genier har många insett. Flera världsledande företag, 10 universitet och högskolor och det svenska försvaret är här och letar efter framtidens hjärnor.

– Det är här de finns, säger infrastrukturminister Åsa Torstensson (Aftonbladet, 2007-12-02).

Gnäll inte, morsan! – Danemo & Persson: Intressera er för barnens spelande, föräldrar - då kommer era ungdomar att må bättre. [...] Föräldrar är alldeles för negativt inställda till barnens tv- och datorspelande. [...] Det är dags att vi lär av historien och i stället engagerar oss i barnens spelande [...]. [O]nlinespel som World of Warcraft [har] blivit ett nytt sätt att umgås för många unga. Tv- och datorspel har blivit en av de vanligaste fritidsaktiviteterna bland barn och ungdomar i Sverige. Men föräldrars inställning till spel innebär ofta ointresse

och oförståelse. [...] Föräldrar borde förstå värdet av att engagera sig även när barnens fritidsintresse är spel. Vi på Goodgame tänker genomföra ett projekt för att kompetensutveckla personalen på fritidsgårdar, och hoppas få kontakt med så många gårdar som möjligt (Aftonbladet, 2007-07-04).

Heron city Del 2: Heron city – himmel och helvete. [...] Å ena sidan älskar de neonljusen och det konstanta larmet. Å andra sidan hatar de stället som får dem att bränna hundralappar utan att tänka. [...]

– ALLTSÅ, KOLLA, Heron city, det är ett rån. Först blir man beroende, sen tröttnar man. Men man vill ändå dit, fattar du? Christer Bojazidis, 15, lutar sig framåt där han sitter i halvmörkret på kaféet i Segeltorps fritidsgård. Runt omkring honom fingras det på mobiler och dragkedjor, en känsla av rastlöshet hänger på trekvart i luften. Det är fredagskväll. De som har råd kommer att dra till Heron lite senare. Så är det för det mesta – och särskilt på lördagar då gården är stängd (Dagens Nyheter, 2003-01-27).

3.

Tre teman – litteratur, resor samt biljard/ pilkastning/kortspel/etc. – är tematiskt löskopplade från övriga samtidigt som de också är relativt små. Det kan tolkas som att de här aktiviteterna mycket sällan diskuteras som en reguljär del av verksamheten, utan snarare framträder som specifika moment i vissa enskilda artiklar. Den lilla kategorin biljard/pilkastning/kortspel/etc. är lite intressant i och med att den förekommer som en delvis

negativt laddad stereotyp föreställning om vad unga gör på en fritidsgård.

I dag: Tyst om fritidsgården [...] Jag är 14 år och bor i Kungälv och jag vet ingenting om fritidsgården som ligger några kvarter bort! Jag tog själv reda på när det är öppet och började vara där, men alla andra då? Fritidsgården handlar inte bara om att spela biljard och repa, det handlar om att träffa nya människor! (Göteborgs-Posten 2005-03-21).

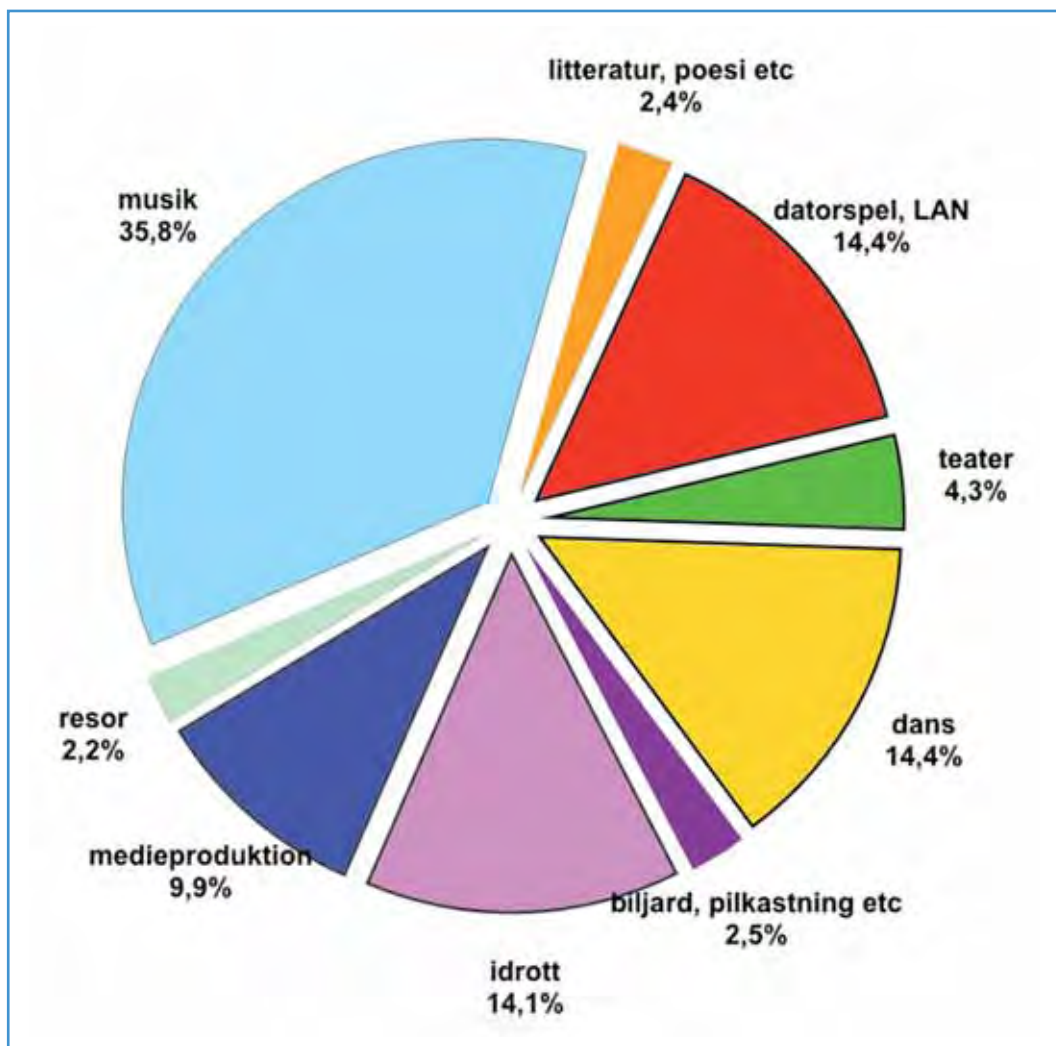
Nya "Lavor" i Stockholm – Nu vill kulturförvaltningen satsa på fler samlingsplatser för unga [...] "Vi har ingen lokal" är snart ett minne blott. Med Lava och Ung08 som förebild lägger kulturförvaltningen fram ett förslag som innebär 132 nya träffpunkter för ungdomar. [...] Namnet träffpunkt används för att markera en skillnad mot gamla tiders fritidsgårdar där fokus ofta låg på biljard och kaffe, även om just fritid och kultur fortfarande är det centrala (Svenska Dagbladet 2005-06-07).

Med tanke på att texterna inom kategorin som består av verksamhetsreportage är förhållandevis neutralt och torftigt formulerade handlar analysen här främst om att kartlägga vilka aktiviteter som synliggörs, och i vilken omfattning jämfört med andra aktiviteter (figur 11).

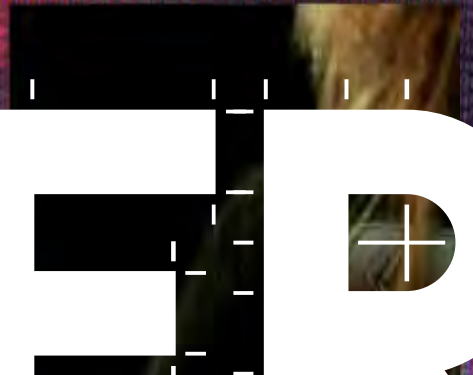
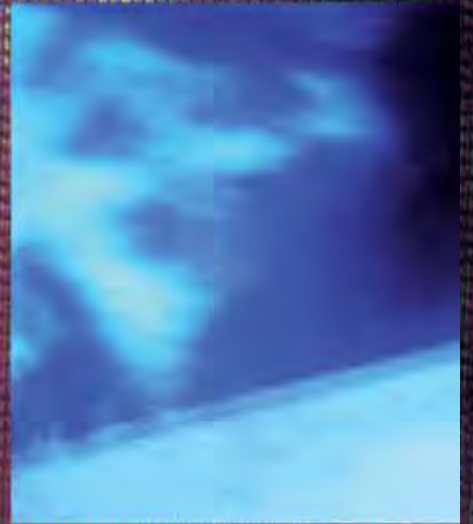
En mer analytisk reflektion är att det på den diskursiva nivån uppenbart finns en klyfta mellan sådana debatterande texter som vi sett i kapitlet om politisk debatt och bevakning (där beskrivningar av faktisk verksamhet lyser med sin frånvaro) och texter där faktisk

verksamhet beskrivs (i vilka den politiska dimensionen tenderar att saknas). Att den konkreta verksamheten inte synliggörs samtidigt som "det politiska instrumentet" fritidsgården, gör möjligen att det blir svårt att se hur de konkreta verksamheterna faktiskt är politiskt och socialt relevanta. Fritidsgårds-

verksamhetens vardag riskerar då att reduceras till förströelse och ungdomskulturell kuriositet, när den inte explicit formuleras som en del av ett bredare socialpolitiskt relevant arbete.

Figur 11. Utrymme i pressen för olika aktiviteter och verksamheter.

REFERER

Referenser

- Asp, K. (1986). *Måktiga massmedier: Studier i politisk opinionsbildning*. Stockholm: Akademilitteratur.
- Beck, U. (1992). *Risk society: Towards a new modernity*. London: Sage.
- Berelson, B. (1952). *Content analysis in communication research*. New York: Hafner.
- Berglez, P. & Amná, E. (1999). *Politikens medialisering*, Demokratiutredningens forskarvolym, 99-2988188-3; 3. Stockholm: Fakta info direkt. Hämtad 1 september 2008 från http://www.demokratitorget.gov.se/pdf/demfo03sou1999_126.pdf.
- Bergström, G. & Boréus, K. (2005). *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Blomdahl, U. Claeson, Å. & Borgelin, M. (1989). *Fritidsgården: Dess besökare och framtid*. Stockholm: Forskningsenheten, Fritid Stockholm.
- Burr, V. (2003). *Social Constructionism*. London: Routledge.
- Ekecrantz, J. & Olsson, T. (1994). *Det redigerade samhället: Om journalistikens, beskrivningsmaktens och det informerade förnufts historia*. Stockholm: Carlsson.
- Ekman, L. & Sarnecki, J. (1978). *Vad ska vi ha gårdarna till?* Stockholm: Liber.
- Elofsson, S. (1997). *Vad söker ungdomar på fritidsgården?* Stockholm: Forskningsenheten, Kultur- och idrottsförvaltningen.
- Elofsson, S. (2000). *Vilka besöker fritidsgårdar?* Helsingborg: Skol- och fritidsnämnden.
- Fairclough, N. (1995). *Media discourse*. London: Edward Arnold.
- Fairclough, N. (2001). Critical discourse analysis as a method in social scientific research. In M. Meyer & R. Wodak (Eds.), *Methods of Critical Discourse Analysis* (pp. 121–138). London: Sage.
- Giddens, A. (2001). *Modernitetens följder*. Lund: Studentlitteratur.
- Gustafsson, M. & Lundgren, S. (1966). *Ungdom på ungdomsgård: En intervjuundersökning utförd på fyra av Göteborgs stads ungdomsgårdar*. Göteborg: Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet.
- Holsti, O. R. (1969). *Content analysis for the social sciences and humanities*. Reading, Mass.: Addison-wesley.
- Hådén, V. & Larsson, P. (2002). *Efyran – Ungdomens Hus: Ett utvecklingsarbete för att få fler ungdomar att besöka Ungdomens Hus*. Luleå. Hämtad 1 september 2008 från <http://epubl.luth.se/1402-1595/2002/054>.
- Krippendorff, K. (1980). *Content analysis: An introduction to its methodology*. London: Sage.
- Laclau, E. & Mouffe, C. (1985). *Hegemony & socialist strategy*. London: Verso.
- Lindgren, S. (2002). *Modernitetens markörer: Ungdomsbilder i tid och rum*, Akademiska avhandlingar vid Sociologiska institutionen, Umeå universitet, 28. Umeå: Umeå universitet.
- Malovic, S. & Vilovic, G. (2004). *Tabloidization Conquers Quality Press*. In O. Spassov (Ed.), *Quality Press in Southeast Europe*. Sofia: SOEMZ, European University 'Viadrina' (Frankfurt – Oder) and Sofia University 'St. Kliment Ohridski'.
- Murray, C. A. (2003). *Human accomplishment: The pursuit of excellence in the arts and sciences, 800 BC to 1950*. New York: HarperCollins.
- Nooy, W. D., Mrvar, A. & Batagelj, V. (2005). *Exploratory social network analysis with Pajek*. New York: Cambridge University Press.
- Olson, H. (1992). *Staten och ungdomens fritid: Kontroll eller autonomi?* Lund: Arkiv.
- Sjölander, A. (2004). *Kärnproblem: opinionsbildning i kärnavfallsdiskursen i Malå*. Umeå: Institutionen för kultur och medier.
- Ungdomsstyrelsen (2008). *Mötesplatser för unga: Aktörerna, vägvalen och politiken*, Ungdomsstyrelsens skrifter 2008:2. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Wimmer, R. D. & Dominick, J. R. (2003). *Mass media research: An introduction*. Belmont: Wadsworth.

VOTER

Noter

¹ De har skapats med hjälp av programvaran Pajek, se not 2.

² Mer detaljerat går metoden ut på att samtliga analyserade artiklar bearbetas i programvaran Bibexcel för att få fram en lista över alla ord som förekommer i dem. I nästa steg används samma programvara för att ta bort alla duplikat (ord som förekommer mer än en gång i en given artikel) i materialet, för att underlätta den fortsatta analysen. Därefter har ordfrekvenser i materialet som helhet beräknats. Efter detta steg har en kvalitativ analysfas tagit vid, i vilken de begrepp som förekommer i de slutliga schematiska bilderna operationaliserats med hjälp av de olika ord som förekommer i materialet. Ord som pojke, pojkar, pojkarna, ynglingar, ynglingen, unga män, ung man etc. har här hänförs till begreppet pojkar. Därefter har Bibexcel använts för att skapa en lista av samförekomster mellan sådana överordnade begrepp, och det är med hjälp av information från denna lista som programvaran Pajek har instruerats att skapa visualiseringar av analysresultaten.

³ Lägesbeskrivningar handlar om 'givna lägen'. Journalistisk möda läggs ner på att presentera en situation som konkret och faktisk. Det häpnadsväckande och kontraster mellan stort och litet, gammalt och nytt etc. står i centrum. Metaforer från natur och mekanik (process, hastighet osv.) används i anslutning till sociala och politiska sammanhang för att göra dem konkreta, oundvikliga och naturliga. Lägesbeskrivningen inriktar sig på en situation här och nu, och avbildar i likhet med fallbeskrivningen rumsliga förhållanden. I lägesbeskrivningens fall är det den stora världens begränsade tidrum som är primärt. Ett utspel är, till skillnad från en lägesbeskrivning, inte ett konstaterande av en situation utan snarare ett slags inlägg som inleder en längre debatt eller följetong i medierna. Utspelet bär på vissa likheter med lägesbeskrivningen, men är lik som narrativen primärt tidsorienterat. Det är en berättelse som inte fullbordas i den enskilda artikeln, utan i en serie av artiklar. Narrativen bygger också på närhet och utmärks av sitt dramaturgiska drag. Att allt kommer i rätt och rimlig ordning ger trovärdighet. Den är

tidsorienterad och har ett kronologiskt förlopp som liknar den traditionella berättelsen. Fallbeskrivningen bygger på närhet och en fotografisk realism i språket. Den förmedlar något som någon (journalisten) själv har upplevt, och som därför inte ifrågasätts. Den "balanserar på knivsudden mellan trovärdighet och osannolikhet" (Ekekrantz & Olsson 1994, s.75). Den avbildar rumsliga förhållanden. Ett konkret och begränsat tidrum (den lilla världen) står i centrum.

⁴ Begreppet LAN, eller LAN-party, åsyftar sammankomster där datoranvändare träffas och kopplar samman datorerna i ett Local Area Network (lokalt nätverk). Detta huvudsakligen för att spela datorspel mot varandra eller fildela. Fenomenet LAN har också till stor del uppmärksammat som en följd av sina sociala aspekter. Detta är events där ungdomar umgås, deltar i olika kringarrangemang, visar upp sina estetiskt modifierade datorer etc. Rekordet för världens största LAN (10 455 datorer) innehas av svenska DreamHack som årligen äger rum i Jönköping.

Mediebild

av fritidsgårdar *och* andra mötesplatser *för* UNGDOMAR

Medierna påverkar den bild politiker och allmänhet har av fritidsgårdar. Därför är det också viktigt att vi reflekterar över den. Vilken bild är det som presenteras och vem kommer till tals i debatten? Sociologerna Simon Lindgren och Ragnar Lundström har genomfört en omfattande studie av hur fritidsgårdar och andra mötesplatser för unga skildras i medierna.

UNGDOMSSTYRELSEN
www.ungdomsstyrelsen.se

Magnus Ladulåsgatan 63A • Box 17801 • SE-118 94 Stockholm
tfn 08-566 219 00 • fax: 08-566 219 98
e-post: info@ungdomsstyrelsen.se • webbplats: www.ungdomsstyrelsen.se